

K.M. Horjus

BEDRIJFSRESULTATEN VAN IN ZEELAND GEVESTIGDE MOSSELKWEKERIJEN
Seizoenen 1976/77 en 1977/78

Interne Nota 259

Niet voor publikatie - nadruk verboden

Landbouw-Economisch Instituut
Afdeling Visserij en Bosbouw

217 3565

Lijst van overeenkomstige publikaties over bedrijfsresultaten
van in Zeeland gevestigde mosselkwekerijen.

LEI-rapport No:

5.29	Seizoen	1971/72
5.35	" "	1972/73
5.41	" "	1973/74
5.49	" "	1974/75
5.54	" "	1975/76

INHOUD

	Blz.
TEN GELEIDE	5
1. INLEIDING	7
1.1 De plaats van de mosselcultuur in de Nederlandse visserij	7
1.2 De produktieomstandigheden in de onder- zochte seizoenen	7
2. DE BEDRIJFSRESULTATEN EN DE FINANCIËLE POSITIE VAN DE MOSSELKWEKERIJEN	12
2.1 Opzet en methode van het onderzoek	12
2.2 Gemiddelde aanvoerprijzen per bedrijf	13
2.3 De opbrengsten per bedrijf; seizoen 1976/77	14
2.4 De kosten per bedrijf; seizoen 1976/77	15
2.5 De resultaten per bedrijf; seizoen 1976/77	17
2.6 De opbrengsten per bedrijf; seizoen 1977/78	17
2.7 De kosten per bedrijf; seizoen 1977/78	18
2.8 De resultaten per bedrijf; seizoen 1977/78	18
2.9 De kostenopbouw	20
2.10 De financiële positie van de mosselkwekerijen	22
3. AANVOER, PRIJZEN EN GELDOPBRENGSTEN	25
3.1 Aanvoer en geldopbrengst in totaal en per kweekgebied	25
3.2 Het verloop van de gemiddelde prijs per maand, seizoenen 1976/76 t/m 1977/78	27
4. DE AFZET IN BINNEN- EN BUITENLAND	29
4.1 De industriële verwerking en het binnenlands verbruik van mosselen	29
4.2 De in- en uitvoer van verse consumptiemosselen	30
4.2.1 De invoer	30
4.2.2 De uitvoer	30
4.3 De ontwikkeling van de aanvoer van consumptie- mosselen in West-Europa	33
SUMMARY	36
BIJLAGEN	38

TEN GELEIDE

In het kader van het continue onderzoek, naar de bedrijfsresultaten van de Nederlandse visserij wordt in deze publikatie verslag uitgebracht over de bedrijfsresultaten van in Zeeland gevestigde mosselkwekerijen in de seizoenen 1976/77 en 1977/78.

Noodgedwongen zijn de benodigde fiscale gegevens in het algemeen slechts 2 à 2½ jaar na afsluiting van het fiscale boekjaar in voldoende mate beschikbaar voor verdere bewerking.

Publikatie van de genoemde twee seizoenen tezamen in één verslag vindt zijn oorzaak in het feit, dat door andere werkzaamheden de gegevens over het seizoen 1976/77 later dan gepland gereed waren, zodat gecombineerde publikatie met de gegevens over het seizoen 1977/78 mogelijk was. Daardoor kan de achterstand worden weggewerkt en bestaat tevens de mogelijkheid om de meer algemene gegevens, de gehele bedrijfstak betreffende, met zo recent mogelijke gegevens aan te vullen.

Het ligt in de bedoeling de rentabiliteitsgegevens over het seizoen 1978/79 medio 1981 uit te brengen. Getracht zal worden aan deze verslaggeving enige uitbreiding te geven met enkele beschouwingen van technisch-economische aard, waardoor een en ander het karakter krijgt van een beperkt structuurrapport.

Een woord van dank voor de medewerking van het Mosselkantoor, de kwekers en de boekhoudbureaus moge hier tevens worden vermeld.

Het onderzoek is verricht door K.M. Horjus van de afdeling Visserij en Bosbouw. De verzameling van het fiscale materiaal is verzorgd door C.E.F. Pronk.

Den Haag,

Afdeling Visserij en Bosbouw

1. INLEIDING

1.1 De plaats van de mosselcultuur in de Nederlandse visserij

Geldopbrengst

De geldopbrengst van de mosselcultuur bewoog zich vóór 1970 op een niveau van 6 á 7% van de totale opbrengst van de Nederlandse visserij. In 1971 t/m 1974 lag dit aandeel op rond 4,5% (zie tabel 1.1). Dank zij een ruim 14% hogere mosselopbrengst steeg het in 1975 wederom tot ruim 6% terwijl de totale geldopbrengst van de Nederlandse visserij in dat jaar met bijna 10% toenam.

Tabel 1.1 Opbrengst van de Nederlandse visserij (mln. gld.)

	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979
Totale opbrengst Ned. visserij	417,5	421,6	462,5	478,4	480,8	523,9	583,7
Totale opbrengst mosselcultuur	17,7	20,0	28,5	29,2	24,9	37,1	50,1
Mosselcultuur in % van totaal	4,3	4,7	6,2	6,1	5,2	7,1	8,6

Ondanks een + 35% geringere aangevoerde hoeveelheid in 1976 t.o.v. 1975, steeg de totale aanvoerwaarde van mosselen, dank zij een aanmerkelijke hogere gemiddelde prijs en bedroeg het aandeel van de mosselopbrengst in de totale Nederlandse visserij, evenals in 1975, ruim 6%.

In 1977 liep dit terug tot 5,2%, als gevolg van een daling van de geldopbrengst van mosselen.

Dank zij een forse stijging van de totale mosselopbrengst in de jaren 1978 en 1979 van respectievelijk 50% en 35% t.o.v. een rond 10% stijging per jaar van de totale visserijopbrengst steeg het aandeel in 1978 en 1979 tot 7,1 en 8,6%.

1.2 De produktieomstandigheden in de onderzochte seizoenen

Zaadvisserij 1976/77

In verband met de uitzonderlijk zware stormen rond de jaarwisseling 1976/77 welke vooral op de Waddenzee aan de toch al niet

ruime voorraden ernstige schade toebrachten, waren de verwachtingen voor het seizoen 1976/77 niet al te hoog gespannen. De zaadvisserij in mei en juni 1976 was op het Friese Wad beter dan verwacht, doch op het Groninger Wad in het algemeen toch matig, waardoor de mosselvoorraad schaars bleef.

De in september/oktober toegestane zaadvisserij op vrije gronden in de Zeeuwe stromen was niet ongunstig, terwijl bij de zaadvisserij op de Waddenzee in oktober 1976 vrij grote mosselen werden gevangen, waarvan een deel rechtstreeks voor verkoop in Zeeland werd aangevoerd.

In maart 1977 leverde de zaadvisserij in de Grevelingen goede resultaten op; hoewel klein van stuk was het zaad van goede kwaliteit zodat de vooruitzichten voor (het) volgende seizoen(en) niet ongunstig leken.

Aanvoer en prijzen in 1976/77

In de eerste maanden van het seizoen 1976/77 beperkte de aanvoer zich hoofdzakelijk tot Zeeuwse mosselen, daar, mede door de hoge zomertemperatuur, de aanvoer van de toch al beperkte voorraad op de Wadden stagneerde.

Bij deze beperkte aanvoer bij een goede vraag brachten de aangevoerde mosselen een ongekend hoge prijs op. Enkele partijen brachten meer dan f 100,- per mosselton op, hetgeen nog nooit eerder was voorgekomen. Uiteraard kon slechts een gering deel van de kwekers, die juist in die periode over goede (vnl. Zeeuwse) percelen met volwassen mosselen beschikten, hiervan profiteren.

Anders was het in dit seizoen met de Waddenzee-mosselen gesteld, daar deze, in het algemeen, erg jong waren, zeer sterk getrost met zwakke schelp waardoor zij voor de schoonderijen weinig interessant waren.

Vandaar dat veel jonge Waddenzee-mosselen door het Fonds werden ingenomen (93% van de fondsmosselen was in dit seizoen afkomstig uit de Waddenzee), terwijl de (schaarse) overjarige mosselen uit dit gebied pas tegen de herfst en najaar 1976 een (zeer) goede prijs opleverden.

Mede met het oog op mogelijk te verwachten stormen e.d. werd in december 1976 hoofdzakelijk gevist op de Waddenzee. De vandaar aangevoerde mosselen bleven sterk getrost, zodat veel ladingen door het Fonds werden ingenomen.

In januari en februari 1977 was er een actieve visserij op de Zeeuwse stromen, waar de mosselkwaliteit nog goed was, waardoor een gunstige prijs kon worden gemaakt. De Waddenzee-mosselen bleven sterk getrost met zwakke schelp, waardoor in deze maanden drie maal zoveel mosselen door het Fonds werden ingenomen, dan aan de handel kon worden verkocht.

De aanvoer in het seizoen 1976/77 is - vergeleken met het gemiddelde seizoenpatroon over 8 seizoenen (1972/73 t/m 1979/80 - grafisch weergegeven in figuur 1.1.

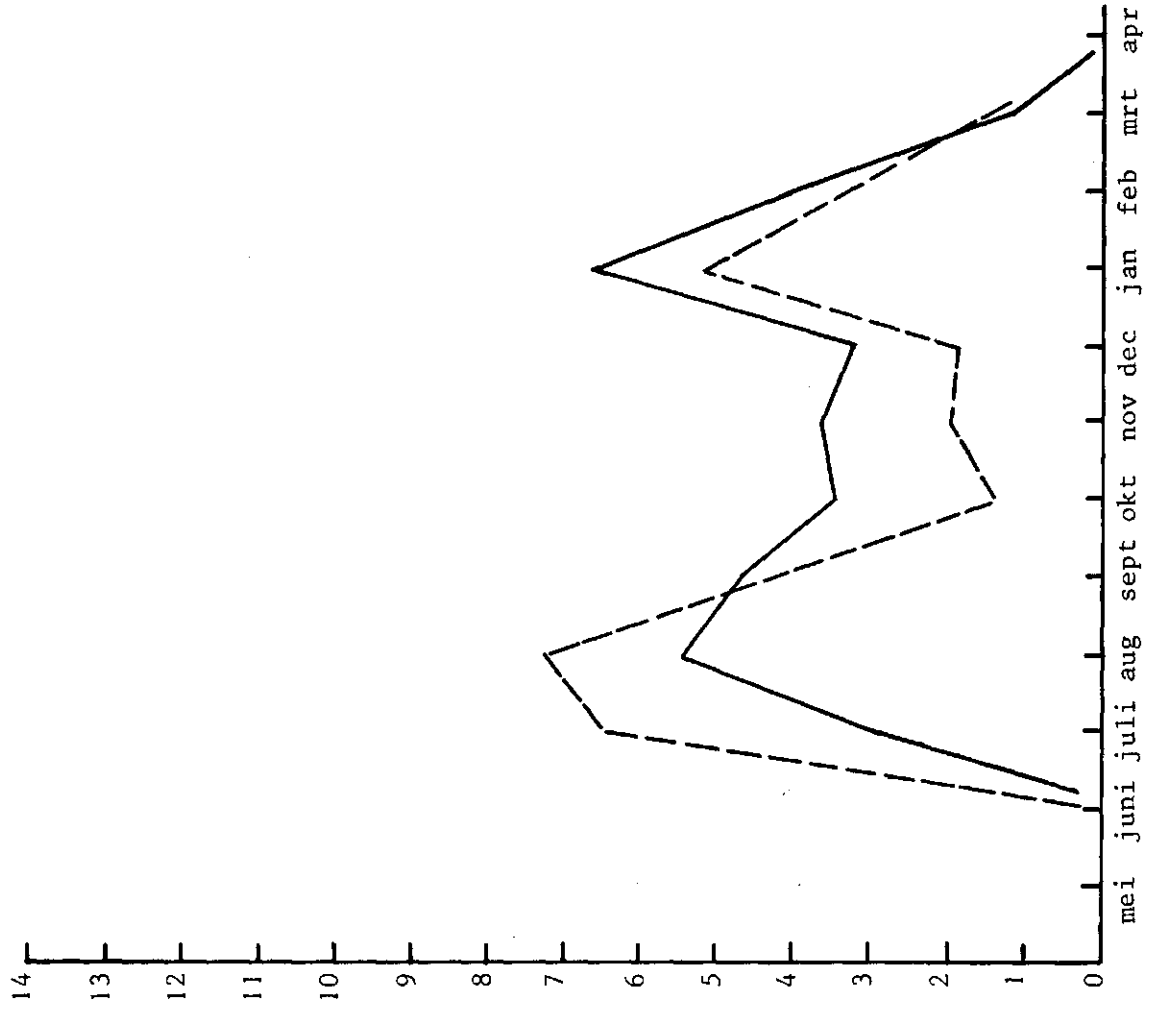

Grafiek 1.1 SEIZOENSPATROON VAN DE MOSSELAANVOER

1976/77 t.o.v. de gemiddelden van 8 seizoenen (1972/73 t/m 1979/80)

aanvoer
x 1000 m.ton

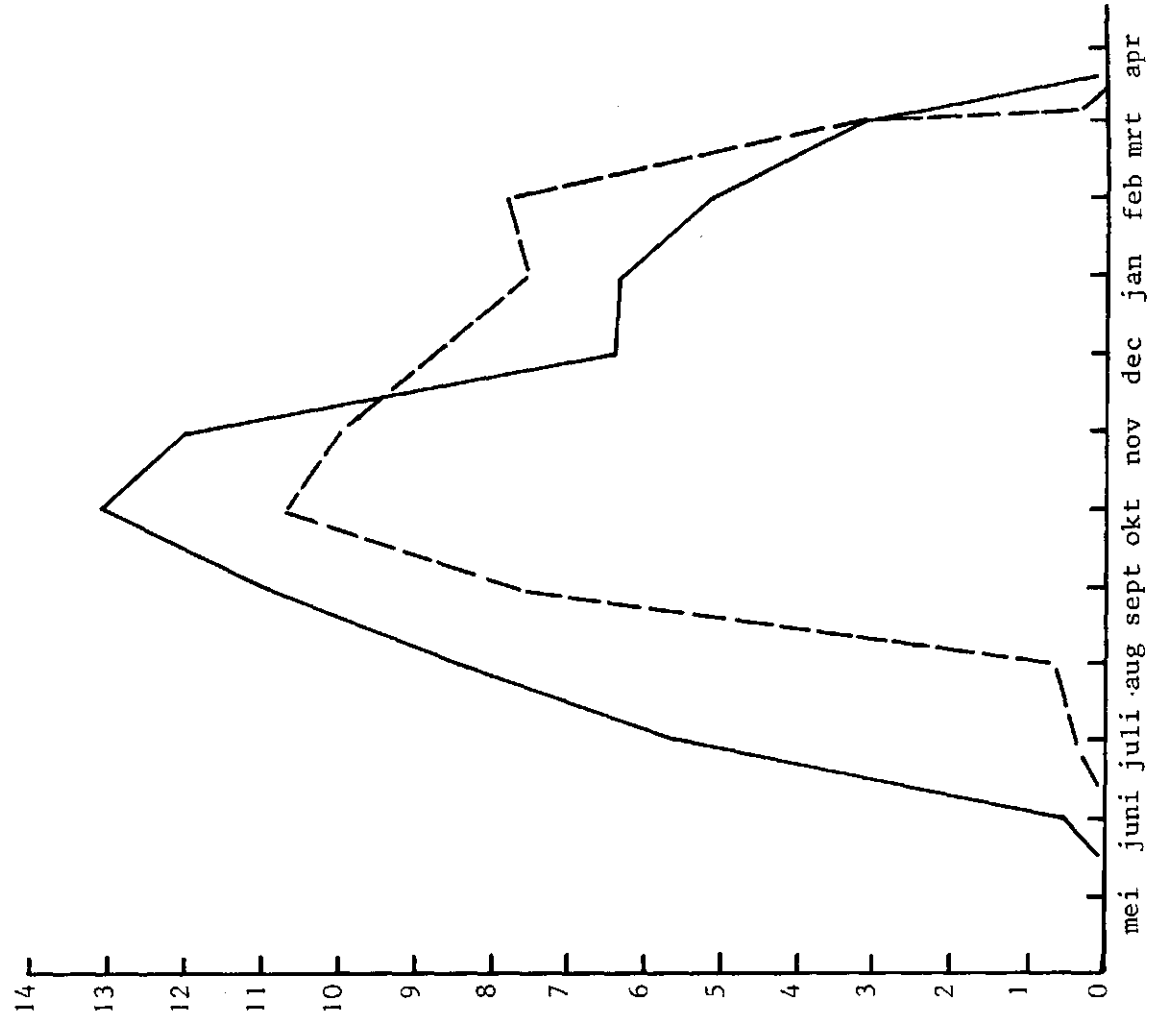
ZEELAND

— = gemiddelden 1972/73 t/m 1979/80

aanvoer
x 1000 m.ton

WADDENZEE

— = 1976/77

De algemene indruk was dat seizoen 1976/77 voor de kwekers wat betreft de opbrengsten een goed seizoen was, vooral voor kwekers, die voldoende uit de Zeeuwse stromen konden leveren. Er werden dan ook zeer weinig mosselen uit Zeeland door het Fonds ingenomen. Dit in tegenstelling tot Waddenzee-mosselen, welke vrijwel het gehele seizoen een zware trosvorming vertoonden.

Zaadvisserij 1977/78

Eind mei - begin juni 1977 werd door vrijwel alle mosselkwekers actief deelgenomen aan de zaadvisserij in de westelijke Waddenzee, terwijl eveneens in de oostelijke Waddenzee, waarvan het geviste zaad naar Zeeland mocht worden gebracht, een aantal kwekers actief was. Over het algemeen waren de resultaten redelijk, hoewel op veel percelen in de Waddenzee nogal pokken voorkwamen.

De zaadvisserij in half oktober 1977 op de Zeeuwse stromen was tamelijk bevredigend, terwijl de zaadvisserij op 25 en 26 oktober op een gedeelte van de westelijke Waddenzee - welke alleen was toegestaan op percelen met veel zeesterren - erg succesvol was, waarbij tevens de zeesterren konden worden opgeruimd.

Aanvoer en prijzen 1977/78

In de eerste maanden van dit seizoen bleek de kwaliteit van de mosselen zeer goed te zijn. Ondanks de flinke aanvoer, konden door de kwekers dan ook goede prijzen worden gemaakt. In september 1977 werd op de Waddenzee last ondervonden van pokken en bladgroen, waardoor diverse partijen onverkoopbaar bleken. Desondanks bleef september de topaanvoer maand met 18,4 mln. kg mosselen uit de Waddenzee.

Evenals in september kwam in oktober en november 1977 het overgrote deel van de aanvoer uit de Waddenzee. De mosselen waren goed van kwaliteit, docht door het ruime aanbod bleef de prijs aan de matige kant.

Medio november 1977, brachten zware stormen zowel in de Waddenzee als in Zeeland schade toe aan de percelen. De ruime aanvoer vanuit de Waddenzee handhaafde zich echter in december en januari, ondanks enkele zeer zware stormen, met relatief veel mosselen van een goede kwaliteit, waarvoor een redelijke prijs werd behaald.

In figuur 1.2 is de aanvoer in het seizoen 1977/78 - vergeleken met het gemiddelde seizoenspatroon over 8 seizoenen (1972/73 t/m 1979/80) - grafisch weergegeven.

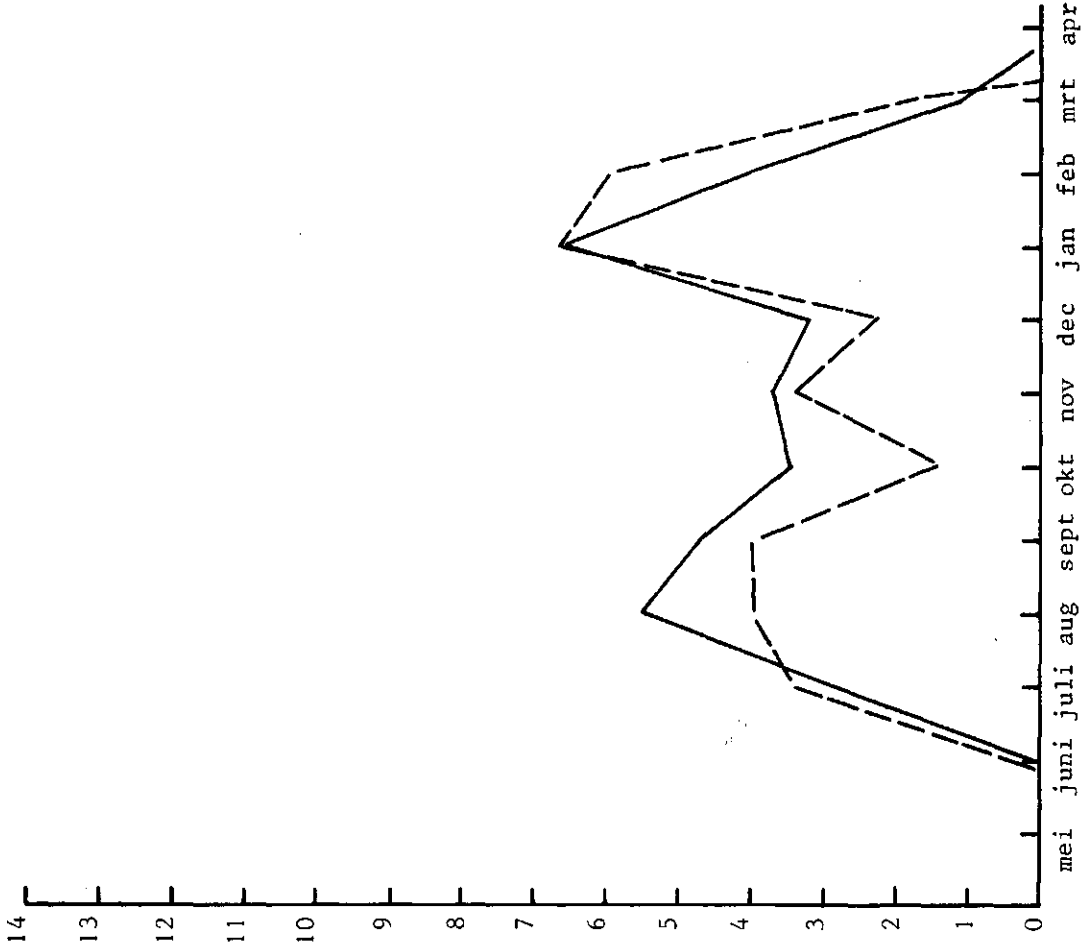
Over het algemeen werd het seizoen 1977/78, betreffende de opbrengsten - zowel naar hoeveelheid als naar prijs - als goed beoordeeld. De uitvoer naar België ontwikkelde zich gunstig, terwijl de uitvoer naar Frankrijk zich, na de aanzienlijke terugval in het vorige seizoen, enigszins leek te herstellen.

Grafiek 1.2 SEIZOENPATOON VAN DE MOSSELAANVOER

1977/78 t.o.v. de gemiddelden van 8 seizoenen (1972/73 t/m 1979/80)

aanvoer
x 1000 m.ton

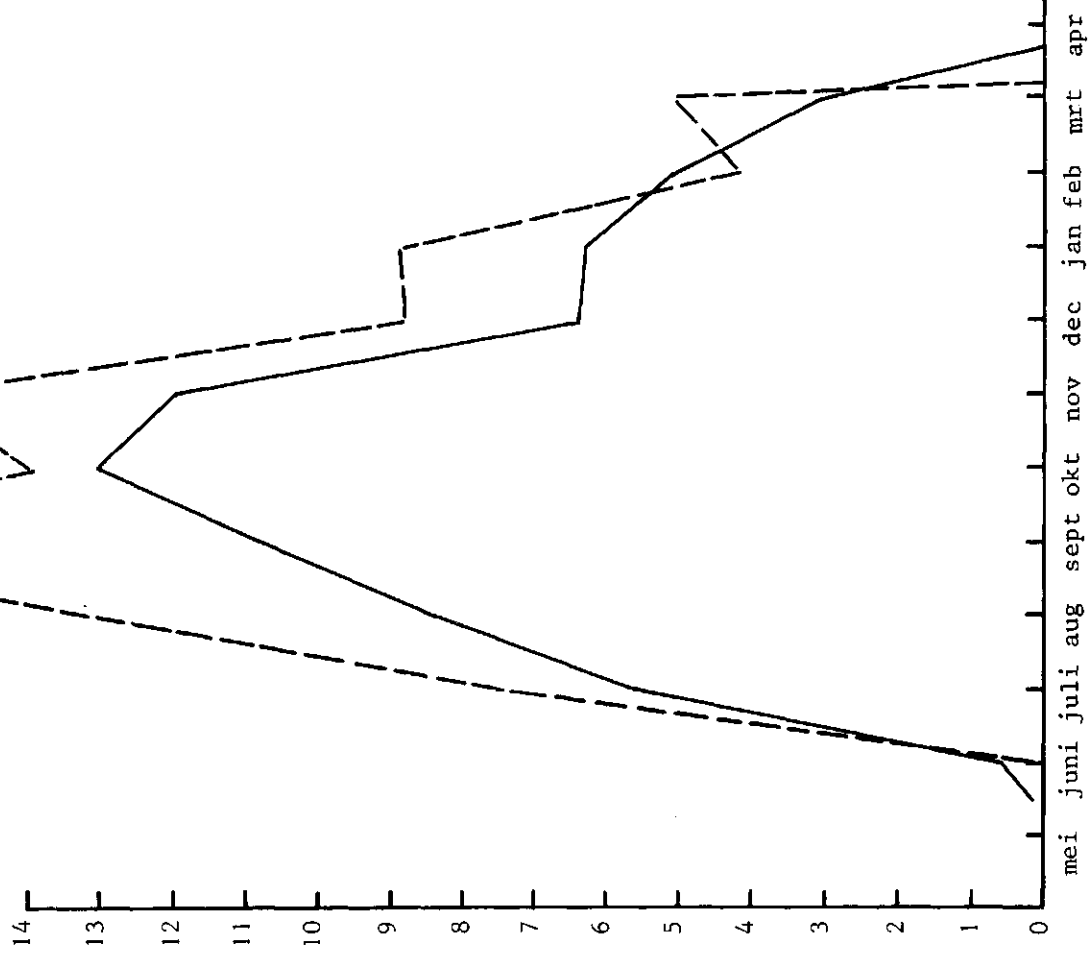
ZEELAND

aanvoer
x 1000 m.ton

WADDENZEE

18,4

2. DE BEDRIJFSRESULTATEN EN DE FINANCIËLE POSITIE VAN DE MOSSELKWEKERIJEN

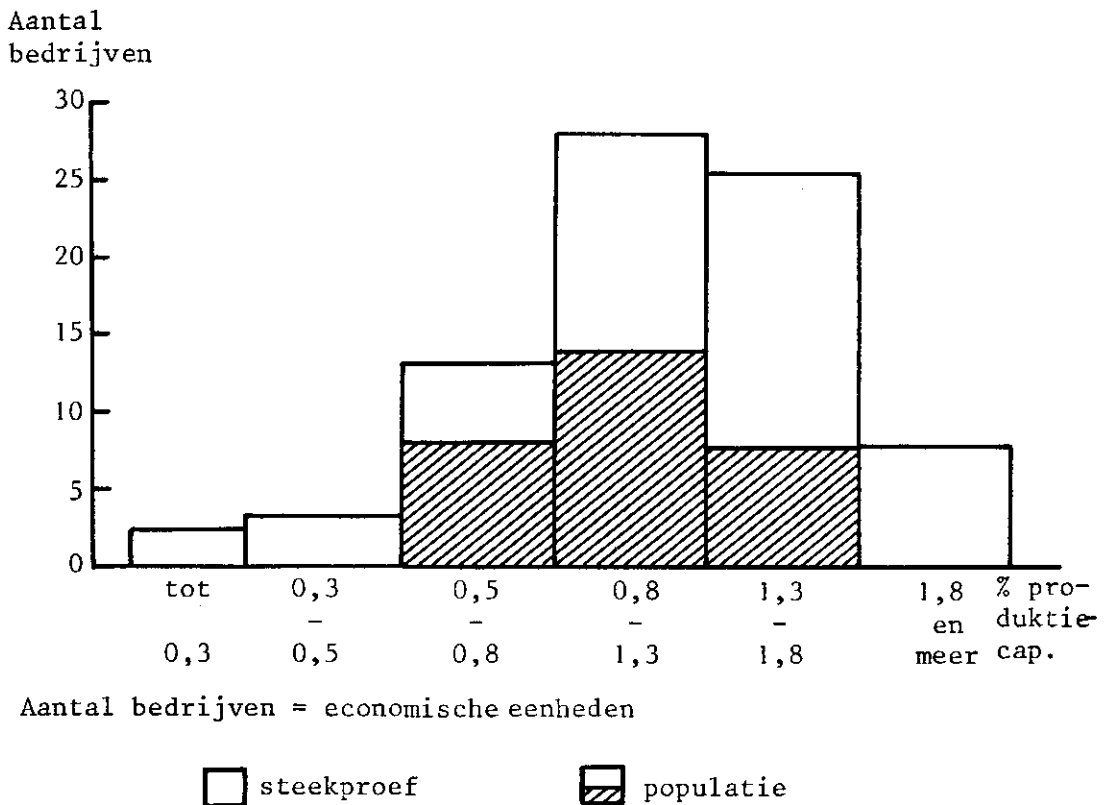
2.1 Opzet en methode van het onderzoek

Evenals in de vorige rapporten zijn de berekende gemiddelden ontleend aan de fiscale jaarrekeningen van de betrokken mosselkwekerijbedrijven, aangevuld met bedrijfseconomische gegevens.

De gegevens hebben betrekking op dezelfde bedrijven als die waarover in de vorige seizoenen is gerapporteerd. De bedrijven zijn wederom ingedeeld in productiecapaciteitsklassen, d.w.z. op grond van het aandeel dat een bedrijf heeft gehad in de totale productiecapaciteit van alle bedrijven te zamen in de vier aan het betrokken seizoen voorafgaande seizoenen (bijlagen 6 en 7).

De continuïteit werd bij deze indeling niet verstoord daar slechts enkele bedrijven van capaciteitsklasse wisselden. De verhouding tussen populatie en steekproef is in grafiek 2.1 weergegeven.

Grafiek 2.1 Populatie en steekproef, seizoen 1976/77 en 1977/78

Bij de indeling van de bedrijven is hetzelfde principe aangehouden als bij de vorige rapporten waarbij bedrijven met een produktiecapaciteit kleiner dan 0,5% niet in het onderzoek zijn betrokken wegens een ruime kans op nevenactiviteiten; anderzijds zijn bedrijven boven 1,8% produktiecapaciteit eveneens buiten beschouwing gelaten, daar dit vrijwel uitsluitend bedrijven zijn van "kwekers-handelaren".

Van de 80 mosselkwekerijen in Nederland is ruim 37% in de steekproef opgenomen. Van de groep 0,5 - 0,8% produktiecapaciteit is 61%, van de groep 0,8 - 1,3% produktiecapaciteit 50%, en van de groep 1,3 - 1,8% bijna 31% in de steekproef vertegenwoordigd. De uitkomsten van de onderzochte bedrijven kunnen derhalve representatief worden geacht voor de gehele bedrijfstak.

T.o.v. voorgaand onderzoek is de methode van onderzoek niet gewijzigd. In rapport no. 5.29 is een uitvoerige verantwoording van de onderzoeksmethode opgenomen. Een gedetailleerde toelichting op de berekening van de afzonderlijke kosten- en opbrengstenrubrieken, met de daarbij gehanteerde normen voor dit rapport, is opgenomen in bijlage 8.

2.2 Gemiddelde aanvoerprijzen per bedrijf

1976/77

De kleinere bedrijven (0,5-0,8% produktiecapaciteit) behaalden een gemiddelde bruto-veilingopbrengstprijz van f 27,75 per mosselton. Deze prijs was f 3,15 lager dan in het seizoen 1975/76. Ook ten opzichte van de beide andere groepen lag deze aanvoerprijs aanzienlijk lager. Wellicht hadden de kleinere bedrijven, door de geringere kweekoppervlakte minder mogelijkheden om, vooral in de gunstige beginperiode van het seizoen, voldoende kwaliteits-mosselen aan te voeren.

Bij de middelgrote bedrijven (0,8 - 1,3% produktiecapaciteit) is voor dit seizoen de bijzonder hoge gemiddelde bruto-veilingopbrengstprijz ad. f 43,90 opvallend. Deze prijs lag f 12,55 per mosselton hoger dan in het seizoen 1975/76. Van de 14 in deze groep voorkomende bedrijven behaalden 10 bedrijven een gemiddelde opbrengstprijz van meer dan f 40,- per mosselton, terwijl enkele bedrijven, bij een voor deze groep relatief lage aanvoer, gemiddeld f 80,- à f 90,- per mosselton besomden. Deze kwekers hadden kennelijk in de beginperiode van dit seizoen met hoge(re) prijzen, voldoende mosselen van goede kwaliteit in voorraad, welke zij bijzonder gunstig konden afzetten.

Bij de grotere bedrijven (1,3 - 1,8% produktiecapaciteit) was de variatie in de gemiddelde bruto-veilingopbrengstprijzen minder opvallend. De gemiddelde opbrengstprijz ad. f 36,60 lag f 5,40 (17%) hoger dan in seizoen 1975/76.

1977/78

Bij een ruim 40% hogere totale Nederlandse mosselproductie daalden de alle waargenomen bedrijven de gemiddelde bruto-opbrengstprijis t.o.v. 1976/77.

Bij de kleinere bedrijven, waar deze gemiddelde prijs in 1976/77 toch al lager was dan bij de grotere bedrijven, met rond f 2,- tot f 25,77 per mosselton. De extreem hoge opbrengstprijis welke middelgrote bedrijven in 1976/77 realiseerden daalde met ruim f 20,50 per mosselton tot f 23,31 per mosselton (de laagste opbrengstprijis van de drie groepen), terwijl ook bij de grotere bedrijven de gunstige gemiddelde brutoprijis van 1976/77 met f 11,39 per mosselton terugliep tot f 25,20 per mosselton.

Tabel 2.1 Gemiddelde bruto- en netto-veiling-opbrengstprijis per mosselton, in gld.

	0,5 - 0,8%			0,8 - 1,3%			1,3 - 1,8%		
	1975/ 1976	1976/ 1977	1977/ 1978	1975/ 1976	1976/ 1977	1977/ 1978	1975/ 1976	1976/ 1977	1977/ 1978
Brutoprijis	30,60	27,75	25,77	32,33	43,88	23,31	31,18	36,59	25,20
Heffing ¹⁾	1,83	4,66	3,45	1,82	4,69	3,44	1,82	4,66	3,43
Netto-prijis	28,77	23,09	22,32	30,51	39,19	29,87	29,36	31,93	21,77

¹⁾ Na aftrek van (achteraf) terugontvangen bedragen.

De kwekersheffingen per mosselton waren in de seizoenen 1976/77 en 1977/78 als volgt:

	1976/77	1977/78
Saldo kwekersheffing	f 5,-	f 4,-
Uitkering na beëindiging v.h. seizoen	f 0,90	f 1,25
Netto-kwekersheffing	f 4,10	f 2,75
Administratieve heffingen	f 0,53	f 0,60
Totale heffing	f 4,63	f 3,25

De minimumprijis bedroeg in beide seizoenen f 18,- per mosselton.

2.3 De opbrengsten per bedrijf; seizoen 1976/77

Bij een totale Nederlandse aanvoer, welke t.o.v. het voorgaande seizoen vrijwel gelijk bleef, is het opvallend dat de kleinere bedrijven in dit seizoen ruim 30% meer aanvoerden en de middel-

grote en grotere bedrijven rond 15% minder. Door de hogere kg-aanvoer bij de kleinere bedrijven is de lagere gemiddelde prijs voor een deel gecompenseerd.

Kleinere bedrijven

Bij de kleinere bedrijven lag de gemiddelde bruto-veilingprijs 10% lager dan in het voorafgaande seizoen. Dank zij de hogere aanvoer steeg evenwel de totale bruto-mosselopbrengst met 19%. De post "overige opbrengsten" - vnl. vracht-vis- en vaarloos - daalde met rond f 6500,-. Een en ander resulteerde in een stijging van de totale bedrijfsopbrengsten van 15%.

Middelgrote bedrijven

De daling van de aangevoerde hoeveelheden mosselen van ruim 15% werd bij deze groep ruim overgecompenseerd door de enorme stijging van de gemiddelde bruto-veilingopbrengstprijs (zie 2.2). Mede dank zij een ruime verdubbeling van de overige opbrengsten - vnl. renten van uitstaande saldi - bedroeg de stijging van de totale opbrengsten bij deze groep 18%.

Grotere bedrijven

Ook bij de grotere bedrijven werd de daling van de aangevoerde hoeveelheden overgecompenseerd - zij het in mindere mate (4%) - door een 17% hogere bruto-veilingprijs. Daar de overige opbrengsten - vnl. renten van uitstaande saldi - in deze groep ruim verdrievoudigden verbeterden de totale bedrijfsopbrengsten met 17% t.a.v. het voorafgaande seizoen.

2.4 De kosten per bedrijf; seizoen 1976/77

De totale vaartuigkosten bleven bij de kleinere en grotere bedrijven vrijwel op hetzelfde niveau, doch stegen bij de middelgrote bedrijven met rond 10%.

Opvallend was bij alle groepen de daling van de brandstof- en smeermiddelenkosten (resp. 10,5 en 15%) t.o.v. het voorafgaande seizoen. Daar in de bedoelde seizoenen bepaald geen sprake was van een daling van de olieprijs, zou hieruit wellicht kunnen blijken, dat men mogelijkheden heeft gevonden het olieverbruik te beperken. Mogelijk is hierop ook de relatief hogere aanvoer vanuit Zeeland (minder vaaruren) van invloed geweest.

De totale bemaningskosten stegen met rond 5%, terwijl de algemene kosten (exclusief afleveringskosten) bij de kleinere en middelgrote bedrijven met 45 resp. 35% stegen. Vooral de post "Aankoop mosselen(-zaad)" vertoonde hier een forse stijging, mogelijk veroorzaakt door een minder succesvolle eigen zaadvissersrij. Bij de grotere bedrijven bleven de algemene kosten ongeveer gelijk.

Door deze ontwikkelingen bleken de totale bedrijfskosten (ex-

Tabel 2.2 Gemiddelde bedrijfsresultaten per productiecapaciteitsklasse, seizoenen 1975/76, 1976/77 en 1977/78

	0,5 - 0,8%			0,8 - 1,3%			1,3 - 1,8%		
	1975/76	1976/77	1977/78	1975/76	1976/77	1977/78	1975/76	1976/77	1977/78
Afleveringen van consumptie-mosselen (in tonnen van 100 kg)									
1 Bruto-opbrengst mosselen in gld.	6228	8232	12090	12603	10483	15821	15280	13522	20574
Overige opbrengsten in gld.	190562	227316	312512	407489	471128	370563	475089	492800	518450
	16342	9814	5797	7801	20839	12657	6459	20806	14357
Kosten in gld.									
2 Motorbrandstoffen	14095	12613	16325	14755	13938	18888	22010	18782	23964
3 Dekbehoefden (incl. navigatiemidd.)	3268	2428	1766	2847	3510	3175	4390	4234	5746
4 Haven-, sluis- en bruggelden	727	799	1042	722	885	1117	851	995	1185
5 Onderhoud/repairatie casco + motor	25868	27619	22998	43304	50070	25652	63666	69132	34040
6 Verzekering vaartuig	3295	3906	3844	3604	3806	4662	5069	5452	7502
7 Afschrijving casco en motor	22211	23063	26545	25099	27405	33735	31617	29329	35815
8 Rente casco en motor	8369	8486	9320	10685	12254	14725	17308	13587	16140
Totale vaartuigkosten	77833	78914	81840	101016	111808	101954	144911	141511	124392
9 Arbeidsloon	67000	70000	75600	75600	78000	84200	82700	83200	89800
10 Proviant, reisgeld bem. diversen	4050	4492	5170	3721	5155	6220	6973	8157	8049
Totale bemanningskosten	71050	74492	80770	79321	83155	90420	89673	91357	97849
11 Kosten percelen	4385	5671	4137	6466	6534	8118	6234	7757	8157
12 Afleveringskosten	8221	38347	41020	22935	49170	53502	27809	63044	69652
13 Aankopen mosselen (-zaad)	3164	6232	5969	2306	10852	4201	25698	24545	9855
14 Diensten van derden	2817	4549	302	2694	5519	1591	5583	7517	359
15 Rente mosselvoorraad	6270	7215	6370	7780	9170	7640	11779	11983	9020
16 Algemene kosten	10756	11389	9678	12720	11396	11335	17591	15797	14345
Totale kosten	184496	226809	230086	235238	287664	278761	329278	363511	333629
Netto-overschot	22408	10321	88223	180052	204303	104459	152270	150095	199178
Arbeidsopbrengst (netto-overschot + loon)	89400	80321	163823	255650	282303	188659	234970	233295	288978
Toegevoegde waarde (arbeidsopbr. + pro- viand + rente ')	106100	98300	182100	276000	306300	214100	267500	262900	318200
Toegevoegde waarde per opvarende ')	38600	35700	66200	89000	102100	71400	78900	80900	97900
Aantal opvarenden	2,75	2,75	2,75	3,00	3,00	3,00	3,39	3,25	3,25
Motor - pk	221	231	249	236	265	285	252	243	268
- leeftijd in jaren	7,7	7,4	7,0	6,1	4,3	3,7	5,0	7,4	4,4
Casco - B.R.T.	63	67	67	65	72	73	76	75	89
- leeftijd in jaren	59	56	59	54	55	52	36	37	39
m3 laadruimte	82	- 84	82	86	93	93	107	95	101
Aantal bedrijven	8	8	8	15	14	14	7	8	8

') = afgerond

clusief afleveringskosten) bij de kleinere en middelgrote bedrijven met + 22% te zijn gestegen, bij de grotere bedrijven bedroeg de stijging 10%.

2.5 De resultaten per bedrijf; seizoen 1976/77

Het gemiddelde netto-overschot daalde bij de kleinere bedrijven met rond f 12.000,- tot f 10.300,-. Bij de middelgrote bedrijven liet het netto-overschot een stijging zien met ruim f 20.000,- (13%) tot ruim f 204.000,-, terwijl bij de grotere bedrijven het netto-overschot vrijwel gehandhaafd bleef op f 150.000,-.

Samenvattend kan worden gesteld, dat de middelgrote en grotere bedrijven een gunstig en de kleinere bedrijven wederom een matig resultaat hebben bereikt.

2.6 De opbrengsten per bedrijf; seizoen 1977/78

De totale aangevoerde hoeveelheden mosselen bleek bij alle drie groepen met rond 50% te zijn gestegen t.a.v. het voorafgaande seizoen. (De stijging van de totale Nederlandse aanvoer bedroeg 43%).

Kleinere bedrijven

Bij de kleinere bedrijven lag de gemiddelde bruto-veilingprijs 7% lager dan in het voorafgaande seizoen. Ondanks de daling van de "overige opbrengsten" van f 4.000,- werd, dank zij de hogere kilogramopbrengst, evenwel een rond f 85.000,- hogere totale bedrijfsopbrengst bereikt.

Middelgrote bedrijven

Reeds in 2.2 is melding gemaakt van de uitzonderlijke hoge bruto-veilingopbrengstprijzen in het seizoen 1976/77 bij deze groep. In het seizoen 1977/78 is deze prijs terug gevallen tot 52%. Mede dank zij een daling van de overige opbrengsten ad. + f 8.000,- daalden de totale bedrijfsopbrengsten, ondanks de produktiestijging van 51% met 22% tot ruim f 383.000,-.

Grotere bedrijven

Bij de grotere bedrijven was eveneens sprake van een daling van de bruto-veilingopbrengstprijzen (31%). De 52% hogere aanvoer kon deze prijsdaling, alsmede de daling van de overige opbrengsten ad. + f 6.500,-, echter overcompenseren zodat een 4% hogere totale bedrijfsopbrengst ad. f 532.000,- werd behaald.

Uit het voorgaande is gebleken, dat in het seizoen 1976/77, met een vrij lage totaal-aanvoer, de groep middelgrote bedrijven een relatief hoge aanvoerprijs realiseerden, doch de kleinere bedrijven een in verhouding lage prijs. In het seizoen 1977/78 lag

de landelijke aanvoer ruim boven het gemiddelde en kwamen bedoelde prijzen weer dicht bij elkaar.

Hieruit mag wellicht worden geconcludeerd, dat bij een lage landelijke aanvoer de kleinere bedrijven meer risico lopen dan bij een ruimere totaalaanvoer.

2.7 De kosten per bedrijf; seizoen 1977/78

De totale vaartuigenkosten wijzigden zich bij de kleinere bedrijven slechts weinig (+ 4%): bij de middelgrote en grotere bedrijven was er sprake van een daling van rond 10%. Binnen deze kostengroep komen enkele duidelijke verschillen naar voren.

De kosten voor brandstoffen en smeermiddelen stegen bij alle groepen: gemiddeld met 30%.

Opvallend is voor dit seizoen de forse daling van de post "onderhoud en reparatie casco en motor" - bij de kleinere bedrijven een daling van 17%, bij de middelgrote en grotere bedrijven zelfs een halvering van deze post. Enerzijds kan dit het gevolg zijn van een zuiniger beleid bij onderhoud en reparatie, anderzijds begonnen in dit seizoen motorvernieuwingen, scheepsverlengingen en nieuwbouw in versterkte mate op gang te komen, waardoor de onderhoud- en reparatiekosten mogelijk terugliepen doch de kosten voor afschrijving en rente voor casco en motor zijn gestegen.

De stijging van de bemanningskosten bedroeg gemiddeld 8%, voornamelijk als gevolg van de loonnormstijging.

Bij minder kosten voor aankoop van mosselen(-zaad) en voor diensten van derden, daalden de overige kosten (exclusief afleveringskosten) bij de kleinere en middelgrote bedrijven met + 25%, bij de grotere bedrijven zelfs met 38%.

De totale bedrijfskosten bleven bij de kleinere bedrijven vrijwel gelijk en daalden voor de overige twee groepen met 6 resp. 12%.

2.8 De resultaten per bedrijf; seizoen 1977/78

Na een aantal matige seizoenen herstelde het netto-overschot voor de kleinere bedrijven zich, althans voor dit seizoen, aanzienlijk, - vrijwel uitsluitend als gevolg van aanmerkelijk hogere opbrengsten - tot rond f 88.000,-. De middelgrote bedrijven vielen, na het voor deze groep bijzonder goede resultaat in het voorgaande seizoen, terug tot rond f 100.000,-, terwijl de grotere bedrijven, dank zij lagere kosten, het netto-overschot konden verbeteren tot + f 200.000,-.

Over het algemeen is het seizoen 1977/78 wat de bedrijfsresultaten betreft, voor alle groepen derhalve gunstig geweest.

Tabel 2.3 De kostenopbouw '1) in procenten per capaciteitsklasse
seizoenen 1974/75 t/m 1977/78

	0,5 - 0,8%			0,8 - 1,3%			1,3 - 1,8%			Gemiddelde van de 3 groepen over de seizoenen					
	74/75	75/76	76/77	77/78 gem.	74/75	75/76	76/77	77/78 gem.	74/75		75/76	76/77	77/78 gem.		
Motorbrandstoffen	7	8	7	9	8	7	7	8	7	7	6	9	7	7	
Onderh.+rep.casco/motor	16	15	15	12	15	14	20	21	11	16	14	21	23	13	18
Afschr. casco/motor	9	13	12	14	12	11	12	11	15	12	9	11	10	14	11
Rente casco/motor	6	5	5	5	5	7	5	5	7	6	6	6	5	6	6
Verzekering vaarttuig	2	2	2	2	2	1	2	2	2	2	2	1	2	3	2
Overige vaartuigkosten	1	2	1	1	1	2	1	2	2	2	2	2	1	2	2
Totaal vaartuigkosten	41	45	42	43	43	42	47	47	45	45	40	48	47	47	46
Arbeidsloon	41	39	38	40	40	37	36	33	37	36	29	28	28	34	30
Proviand, reisgeld, etc.	2	2	2	3	2	2	2	2	3	2	2	2	2	3	2
Tot. bemanningskosten	43	41	40	43	42	39	38	35	40	38	31	30	30	37	32
Kosten percelen	2	2	3	2	2	3	3	3	4	3	2	2	3	3	2
Aankoop mosselen	4	2	3	3	3	4	1	4	2	3	12	9	8	4	8
Rente mosselvoorraad	4	6	4	3	4	4	4	4	3	4	4	4	4	4	4
Algemene kosten	6	4	8	6	6	8	7	7	6	7	11	7	8	6	8
Totaal overige kosten '1)	16	14	18	14	15	19	15	18	15	17	29	22	23	20	22
Totaal	16	14	18	14	15	19	15	18	15	17	29	22	23	20	22

'1) Exclusief afleveringskosten (zie tekst)

2.9 De kostenopbouw

Uit de opstelling in tabel 2.3 blijkt, dat, gemiddeld over de drie groepen, gedurende de onderscheiden seizoenen, de vaartuigkosten 45%, de bemanningskosten 37% en de overige kosten 18% van het totaal van de kosten uitmaken. In verband met de grote variatie van de kwekersheffingen in diverse seizoenen en het geheel andere karakter van deze kosten, zijn de heffingsbedragen (afleveringskosten) bij deze cijferopstelling buiten beschouwing gelaten.

Aan de hand van deze kostenopbouw kan eveneens het percentage "vaste kosten" (kosten welke niet of zeer weinig met de "bedrijfsdrukte" variëren) en "variabele" kosten dicht worden benaderd. De volgende opstelling kan daartoe dienen.

Vaste kosten		Variabele kosten	
afschrijving casco en motor	13%	motorbrandstof en smeermiddelen	7%
rente " "	5%	onderhoud en reparatie casco/motor	16%
verzekering vaartuig	2%	overige vaartuigkosten	2%
vaartuigkosten	<u>20%</u>	vaartuigkosten	<u>25%</u>
bemanningskosten	37%	overige kosten;	
kosten percelen	3%	aankoop mosselen	4%
rente mosselvoorraad	<u>4%</u>	algemene kosten	<u>7%</u>
	<u>7%</u>		<u>11%</u>
Totaal	64%	Totaal	36%

Rekening houdend met het feit, dat een gedeelte van enkele "variabele" kosten in feite als "vaste kosten" kan worden aangemerkt (een deel van het onderhoud van casco en motor, een deel van de algemene kosten zoals abonnementen, boekhouder enz.) kan worden gesteld, dat het percentage vaste kosten om en nabij de 75% zal liggen.

Tabel 2.4 Samenvatting van de gemiddelde bedrijfsresultaten
1971/72 t/m 1977/78 (in f 1000,-; uitsluitend van
in Zeeland gevestigde bedrijven)

	Productiecapaciteit		
	0,5 - 0,8%	0,8 - 1,3%	1,3 - 1,8%
Bruto-mosselopbrengst			
1971/1972	113,8	173,2	235,1
1972/1973	174,4	257,5	306,4
1973/1974	146,1	218,7	392,2
1974/1975	155,5	278,7	428,0
1975/1976	190,6	407,5	475,1
1976/1977	227,3	471,1	492,8
1977/1978	312,5	370,6	518,5
Netto-overschot			
1971/1972	-8,3	2,3	30,1
1972/1973	12,9	49,7	66,8
1973/1974	14,8	56,4	156,3
1974/1975	1,7	91,6	153,3
1975/1976	22,4	180,1	152,3
1976/1977	10,3	204,3	150,1
1977/1978	88,2	104,5	199,2
Toegevoegde waarde per bedrijf			
1971/1972	50,0	68,3	102,1
1972/1973	78,3	120,7	143,0
1973/1974	86,2	134,6	250,7
1974/1975	84,2	179,2	259,5
1975/1976	106,1	276,0	267,5
1976/1977	98,3	306,3	262,9
1977/1978	182,1	214,1	318,2
Toegevoegde waarde per opvarende			
1971/1972	18,2	22,8	31,4
1972/1973	27,5	38,9	44,0
1973/1974	31,3	44,9	74,8
1974/1975	29,4	61,0	77,7
1975/1976	38,6	89,0	78,9
1976/1977	35,7	102,1	80,9
1977/1978	66,2	71,4	97,9

2.10 De financiële positie van de mosselkwekerijen

Op grond van de fiscale balansgegevens was het wederom mogelijk een indruk te krijgen van de financiële positie van de mosselkwekerijbedrijven. Voor een waardering op bedrijfseconomische basis stonden te weinig gegevens ter beschikking. Tabel 2.5 geeft een indicatie van deze financiële positie. Het is niet meer dan een indicatie omdat aard en samenstelling van de cijfers uiteen kunnen lopen, o.a. als gevolg van verschillen in waarderingmethoden en balansindelingen.

De fiscale boekwaarde van de schepen - na aftrek van (vervroegde) afschrijving - is bij alle groepen gestegen (verbeteringen en vernieuwingen). Gewogen op basis van de aantallen bedrijven in de groepen kan deze stijging voor alle waargenomen bedrijven voor 1976/1977 t.o.v. 1975/1976 worden berekend op ruim 35% en voor 1977/1978 t.o.v. 1976/1977 op 20% gemiddeld.

Binnen de onderscheiden groepen kwamen bij de posten spaardeposito-rekeningen en liquide middelen (kas, giro, rekeningcourant- saldo bank en effecten) nogal wisselingen voor. Het totaal van deze posten gewogen op basis van het aantal bedrijven in de groepen geeft voor 1976/1977 t.o.v. 1975/1976 een stijging te zien van gemiddeld 20% en voor 1977/1978 t.o.v. 1976/1977 een daling van gemiddeld 5% geldend voor alle waargenomen bedrijven.

Het gemiddelde fiscale bedrijfsvermogen, van alle waargenomen bedrijven, wederom gewogen op basis van de aantallen bedrijven in de groepen steeg voor 1976/1977 t.o.v. 1975/1976 met 15% en bleef voor 1977/1978 t.o.v. 1976/1977 vrijwel gelijk.

Het aandeel van het eigen vermogen in het totaal bedrijfsvermogen ontwikkelde zich als volgt:

- kleinere bedrijven; na een stijging van 3% in 1976/1977 t.o.v. 1975/1976 in 1977/1978 wederom een stijging (4%) tot het niveau van de voorafgaande seizoenen (89%).
- middelgrote bedrijven; een doorgaande stijging van enkele procenten per jaar tot 94% in 1977/1978.
- grotere bedrijven; 2% stijging in 1976/1977 t.o.v. 1975/1976. In 1977/1978 een daling van 5% tot 86%.

In totaal gezien kan men stellen, dat de regelmatig plaatsgevonden hebbende vlootverbeteringen, vernieuwingen en uitbreiding van de capaciteit de verhouding: eigen vermogen t.o.v. vreemd vermogen, bijzonder weinig heeft aangetast. M.a.w. de mosselkwekers hebben bij deze activiteiten geen of weinig beroep behoeven te doen op vreemd vermogen.

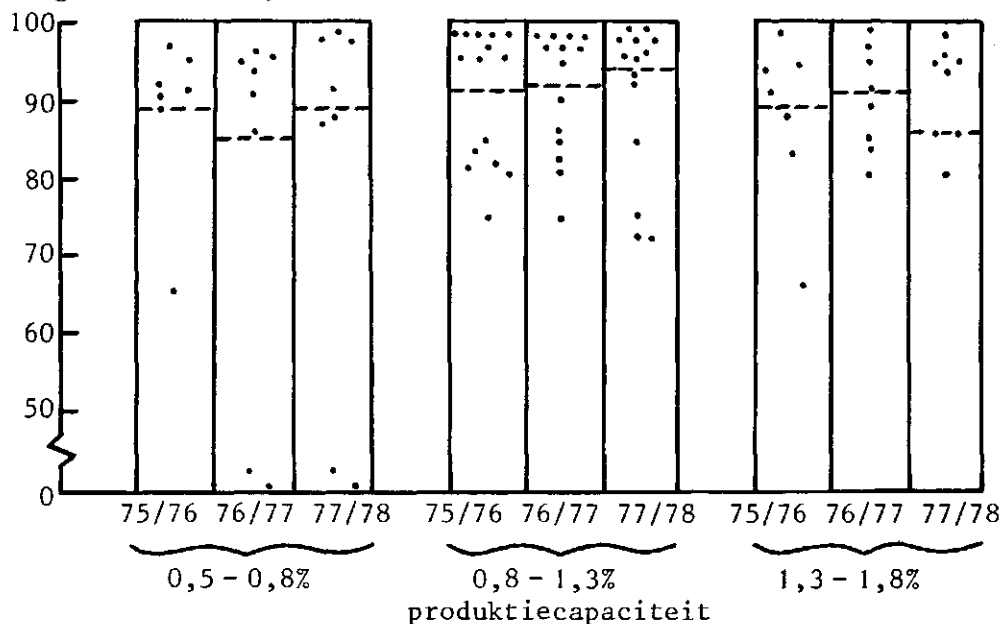
Tabel 2.5 Gemiddelden van fiscale balanssen per ultimo seizoen 1974/75 t/m 1977/78
(x f 1000,-)

	0,3 - 0,8%			0,8 - 1,3%			1,3 - 1,8%					
	1974/ 1975	1975/ 1976	1976/ 1977	1977/ 1978	1974/ 1975	1975/ 1976	1976/ 1977	1977/ 1978	1974/ 1975	1975/ 1976	1976/ 1977	1977/ 1978
Fiscale boekwaarde schepen	41	60	52	62	55	80	115	117	81	107	110	136
Gebouwen, overige duurzame activa	6	13	15	17	13	12	15	14	19	25	30	25
Deelnemingen en waarborgsommen	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
Spaar-, depositorekeningen	45	46	81	52	132	186	257	203	142	171	202	119
Leningen u/g	-	-	-	-	5	3	4	1	17	14	12	10
Vorderingen	17	8	6	9	12	14	6	12	17	17	11	16
Liquide middelen, incl. effecten	19	15	17	43	57	94	62	86	39	50	75	139
Totaal	129	143	172	184	275	390	460	434	316	385	441	447
Fiscaal vermogen firmanten	114	117	146	164	250	356	421	406	263	343	403	387
Crediteuren	11	11	12	15	15	25	28	17	20	23	35	22
Bank	-	11	9	-	-	-	-	2	12	2	3	-
Leningen o/g	4	4	5	5	10	9	11	9	21	17	-	38
Totaal	129	152	172	184	275	390	460	434	316	385	441	447
Eigen vermogen in % van												
Balanstotaal	88	82	85	89	91	91	92	94	83	89	91	86
Liquiditeitsratio (±)	7	2	3	5	13	5	5	7	6	4	3	9

Opgemerkt dient te worden, dat in veel gevallen het fiscale balanstotaal lager zal zijn dan het bedrijfseconomische, zodat mag worden aangenomen, dat het aandeel van het eigen vermogen in het totale bedrijfsvermogen op bedrijfseconomische basis nog hoger was.

In grafiek 2.2 is de spreiding van het percentage eigen vermogen ten opzichte van het totale bedrijfsvermogen voor de drie onderscheiden groepen weergegeven.

Grafiek 2.2 De spreiding van het percentage eigen vermogen volgens fiscale balanswaardering; per ultimo 1975, 1976 en 1977

• = waarnemingen   - - - - = groepsgemiddelden

Berekend over alle (3 x 30) 90 waarnemingen over de seizoenen 1975/76, 1976/77 en 1977/78 blijkt de procentuele verdeling van het eigen vermogen ten opzichte van het vreemd vermogen als volgt te zijn:

- minder dan 70% eigen vermogen: 7% van de bedrijven,
- 70 - 80% eigen vermogen: 5% van de bedrijven,
- 80 - 90% eigen vermogen: 26% van de bedrijven,
- 90% en meer eigen vermogen: 62% van de bedrijven.

Rekening houdende met het feit, dat het vreemd vermogen bij alle groepen bestaat uit kortlopend crediet, hetwelk op zichzelf in vrijwel alle gevallen zou kunnen worden afgelost uit de liquide middelen, kan worden gesteld, dat de financiële positie van de mosselkwekerijbedrijven, over het geheel genomen gunstig is.

Ook de liquiditeitsratio laat zich gunstig aanzien.

3. AANVOER, PRIJZEN EN GELDOPBRENGSTEN

3.1 Aanvoer en geldopbrengst in totaal en per kweekgebied

Het valt op, dat in het seizoen 1976/77 - in tegenstelling tot 1975/76 - de geldopbrengst en de gemiddelde prijs voor mosselen uit de Waddenzee veel lager waren dan die voor Zeeuwse mosselen (zwarte trosvormingen in de Waddenzee), bij een overigens vrijwel gelijke totaalproduktie in Nederland. De gemiddelde jaarprijs vertoonde in dit seizoen een forse stijging.

Het seizoen 1977/78 kenmerkte zich door een zeer ruime aanvoer vanuit de Waddenzee. De gemiddelde jaarprijs lag aanmerkelijk lager dan in seizoen 1976/77 - vooral van mosselen vanuit Zeeland. De totale opbrengst steeg met f 2,6 mln. (ruim 9%) t.o.v. seizoen 1976/77 tot f 30,6 mln.

Gemiddeld over een langere reeks van seizoenen was bij een totale aanvoer van 90 á 100 mln. kg. rond 35% hiervan vanuit Zeeland afkomstig. In het seizoen 1972/73 kwam slechts 23% van de totale aanvoer vanuit Zeeland, als gevolg van de uitzonderlijk grote aanvoer vanuit de Waddenzee. Het seizoen 1977/78 vertoont hetzelfde beeld.

In de seizoenen 1973/74 t/m 1975/76 schommelde het aandeel in de totale geldopbrengst van mosselen uit de Waddenzee rond 60 á 70%. In het seizoen 1972/73 bij een top-aanvoer vanuit de Waddenzee van ruim 120 mln. kg, was het aandeel van Waddenzeemosselen 77% van de totale opbrengst. Dit was wederom het geval in het seizoen 1977/78.

Het in 1976/77 geringe aandeel in de opbrengst van mosselen uit de Waddenzee (43%) was het gevolg van de sterke prijsstijging van mosselen uit Zeeland, die in dat seizoen van uitstekende kwaliteit waren, in tegenstelling tot die vanuit de Waddenzee, die veelal zwaar getrost waren, daardoor voor de schoonderijen weinig aantrekkelijk waren en veelal door het Mosselfonds tegen de minimumprijs werden gekocht.

De absolute cijfers over aanvoer en geldopbrengst van de seizoenen 1974/75 t/m 1979/80 zijn vermeld in tabel 3.1.

Tabel 3.1 Aanvoer en opbrengst van consumptiemosselen

	1974/ 1975	1975/ 1976	1976/ 1977	1977/ 1978	1978/ 1979	1979/ 1980
Totale aanvoer (mln.kg) 1)						
Uit Zeeland	34,5(33)	30,9(35)	33,2(37)	32,3(25)	39,9(39)	40,3(49)
Uit de Waddenzee	69,0(67)	58,4(65)	56,2(63)	95,3(75)	63,4(61)	41,8(51)
Totaal	103,5(100)	89,3(100)	89,4(100)	127,6(100)	103,3(100)	82,1(100)
Totale opbrengst (mln.gld.) 1)						
Uit Zeeland	8,9(43)	10,2(35)	15,7(57)	6,9(22)	13,1(32)	24,3(48)
Uit de Waddenzee	12,6(57)	19,2(65)	12,3(43)	23,7(78)	27,9(68)	26,8(52)
Totaal	21,5(100)	29,4(100)	28,0(100)	30,6(100)	41,0(100)	51,1(100)
Gemiddelde prijs van aan de handel verkochte mosselen (gld. per 100 kg)						
Uit Zeeland	25,80	33,08	49,90	21,91	33,58	60,59
Uit de Waddenzee	22,57	32,88	35,81	26,53	44,15	64,82
Totaal aanvoer	23,84	32,95	42,74	25,34	40,14	62,74

1) Inclusief fondsmosselen.

( )= Percentage van totaal.

3.2 Het verloop van de gemiddelde prijs per maand in de seizoenen 1975/76, 1976/77 en 1977/78

Het gebruikelijke patroon van het prijsverloop binnen een seizoen laat over het algemeen zien, dat de prijzen bij de aanvang van een seizoen-juli/augustus- het hoogst zijn, om daarna, bij een op gang komende aanvoer, min of meer regelmatig te dalen. In december, bij een geringere aanvoer, met veelal een redelijke vraag, stijgt de prijs weer om daarna geleidelijk weer te dalen, met soms nog een opleving aan het einde van het seizoen.

De gemiddelde prijzen van alle aan de handel verkochte mosselen in de seizoenen 1975/1976, 1976/77 en 1977/78 zijn weergegeven in grafiek 3.1.

1965/76.

In tegenstelling tot het gebruikelijke prijsverloop is, als gevolg van de vroege en ruime aanvoer de gemiddelde prijs in de eerste maanden slechts matig, doch in januari/februari weer "normaal" aantrekkelijk.

1976/77.

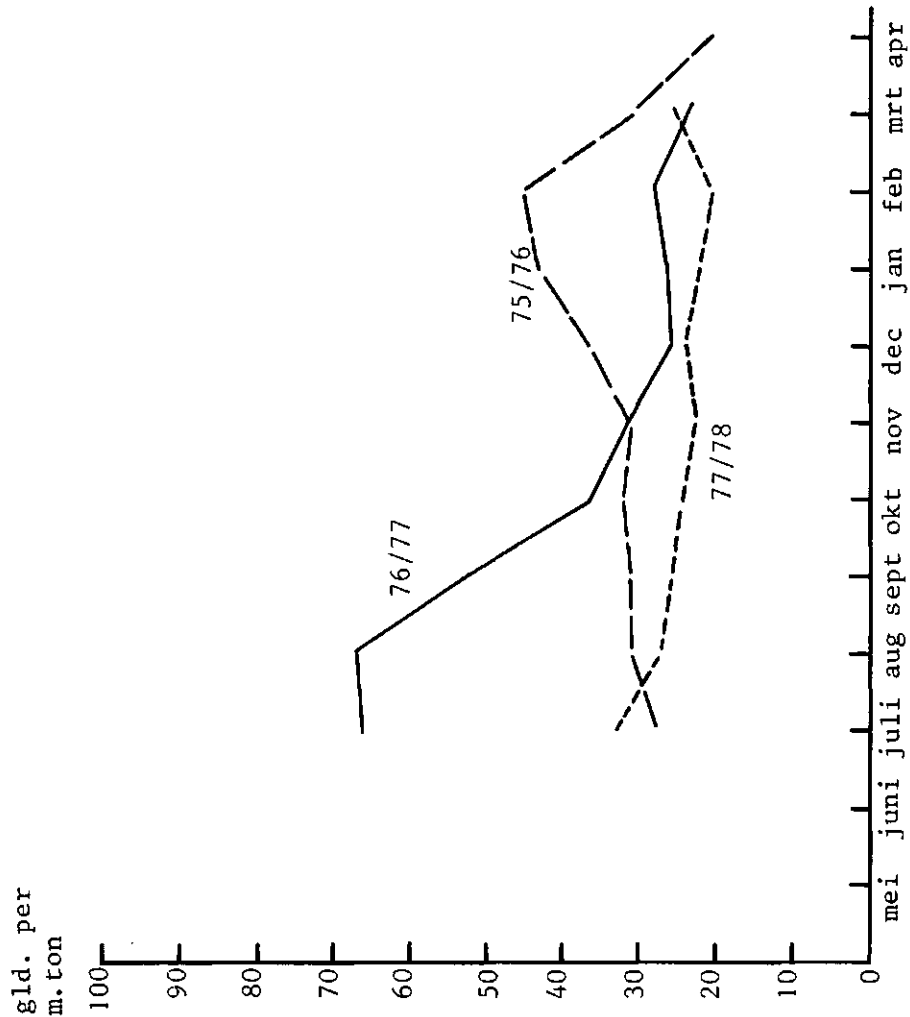
In de maanden juli/augustus waren de prijzen zeer hoog in verband met een krappe aanvoer, en extreem warm zomerweer. December 1976 liet niet de gebruikelijke hogere prijzen zien - noch voor Waddenzeemosselen, noch voor mosselen uit Zeeland.

1977/78.

De landelijke produktie in dit seizoen was aan de zeer ruime kant (127,6 mln. kg) hetgeen kennelijk zijn weerslag heeft gehad op de gemiddeld gerealiseerde veilingprijzen. De gebruikelijke seizoenbeweging is slechts in beperkte mate aanwezig.

In grafiek 3.2 zijn de gemiddelde prijzen per maand voor de seizoenen 1976/77 en 1977/78 weergegeven per kweekgebied.

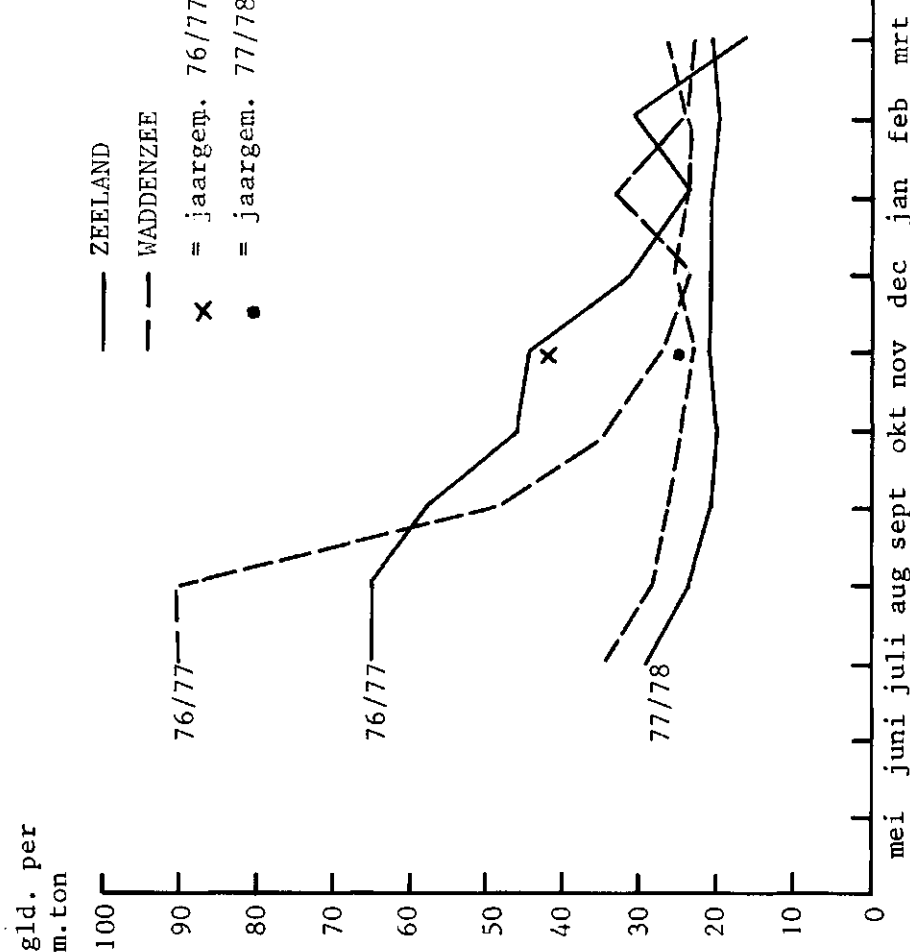
Grafiek 3.1 Het verloop van de gemiddelde kwekersprijs per maand ') van de totale aanvoer

') van aan de handel verkochte mosselen

Grafiek 3.2

Gemiddelde kwekersprijs van mosselen 1976/77 en 1977/78 naar kweekgebied

4. DE AFZET IN BINNEN- EN BUITENLAND

4.1 De industriële verwerking en het binnenlands verbruik van mosselen

Tabel 4.1 Aankoop van mosselen door de (half-)conserverenindustrie (kalenderjaren, x 1000 kg)

1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979
12777	13002	14194	13528	13239	13886	15464	10944

Bron: Jaarverslagen PVV.

Ondanks de qua hoeveelheden vrij matige aanvoer in de seizoenen 1975/76 en 1976/77 en de regelmatig stijgende aankooprijzen, bleven de aankopen van de mosselconserverenindustrie in 1975, 1976 en 1977 ongeveer op hetzelfde peil (tabel 4.1). Gemiddeld over de kalenderjaren 1972 t/m 1977 werd ruim 13,4 mln. kg door deze industrie afgenomen. Na een stijging tot 15,5 mln. kg in 1978 volgde in 1979 een daling tot 10,9 mln. kg.

Tabel 4.2 De uitvoer van conserven van schelp- en weekdieren (kalenderjaren).

	1974	1975	1976	1977	1978	1979
Totaal x mln. kg	2,18	2,27	3,58	4,10	4,18	3,46
Totaal x mln. gld.	7,55	9,91	15,43	18,95	19,21	20,69

Bron: CBS.

De uitvoer van conserven van schelp- en weekdieren blijkt zich na 1976 gunstig te hebben ontwikkeld. De uitgevoerde hoeveelheden waren (gemiddeld) in 1976 t/m 1979 75% hoger dan in 1973 t/m 1975. Over dezelfde perioden is het bedrag van de uitvoer ruim verdubbeld, voornamelijk door een ruimere export naar België en Spanje.

Het aandeel van mosselconserveren in deze cijfers is niet bekend, doch zal vrij hoog zijn.

Tabel 4.3 Schatting van het binnenlands verbruik van verse mosselen (x mln. kg).

1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979
4,00	3,90	4,85	5,00	4,25	8,11	9,09	8,59

Bron: Jaarverslagen PVV.

Het binnenlands verbruik van verse mosselen is in 1976 met + 15% teruggelopen (tabel 4.3). 1977 laat echter een forse stijging zien tot ruim 8,1 mln. kg (mogelijk als compensatie voor de sterke daling van de consumptie van haring). Het geschatte verbruik in 1978 laat t.a.v. 1977 een stijging zien van ruim 12% tot + 9,1 mln. kg, terwijl voor 1979 de schatting met ruim 5% daalt tot + 8,6 mln.kg.

4.2 De in- en uitvoer van verse consumptiemosselen

4.2.1 De invoer

In het algemeen is de invoer van verse consumptiemosselen van weinig betekenis. Slechts in jaren van weinig of matige Nederlandse aanvoer en/of mindere kwaliteit worden, als aanvulling, partijen mosselen ingevoerd. Na verloop van tijd worden deze mosselen veelal - al of niet gemengd met Zeeland - of Waddenzeemosselen - verkocht en/of uitgevoerd als "Nederlandse" mosselen.

In het seizoen 1976/77 was er een relatief geringe Nederlandse aanvoer, van een mindere kwaliteit (Waddenzeemosselen, trosvorming), en de invoer steeg tot + 17 miljoen kg. waarvan + 86% uit West-Duitsland, + 5% uit Engeland en een aantal partijen uit Ierland en Denemarken.

In het seizoen 1977/78 was de totale Nederlandse aanvoer zeer ruim (127,6 mln.kg.) waarbij de invoer van 6,7 mln.kg. van relatief weinig betekenis was. (Zie eveneens bijlage 9).

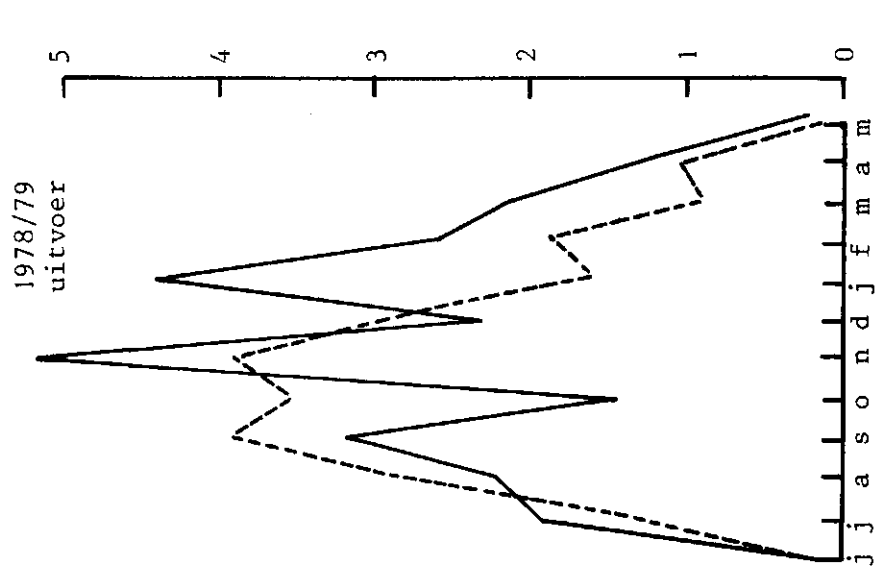
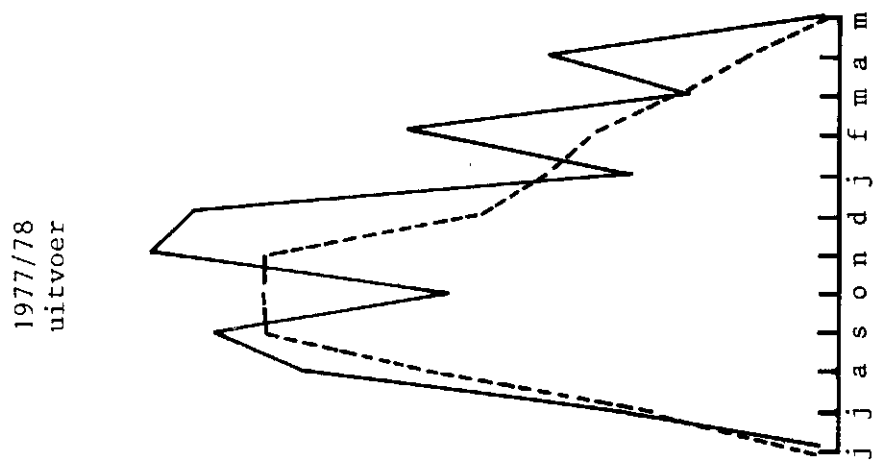
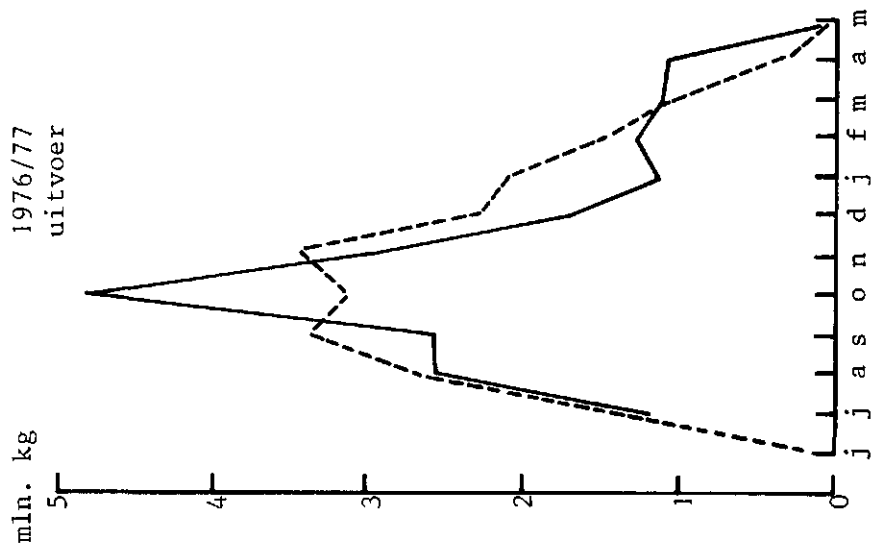
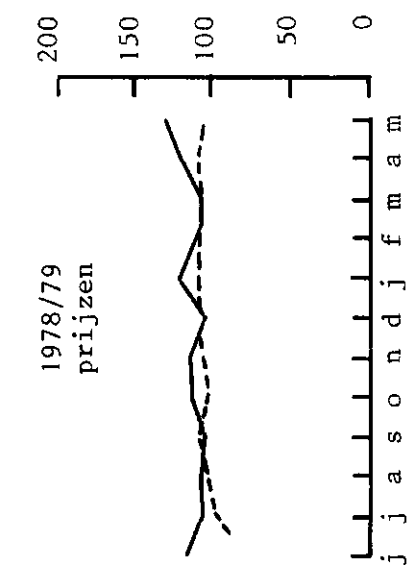
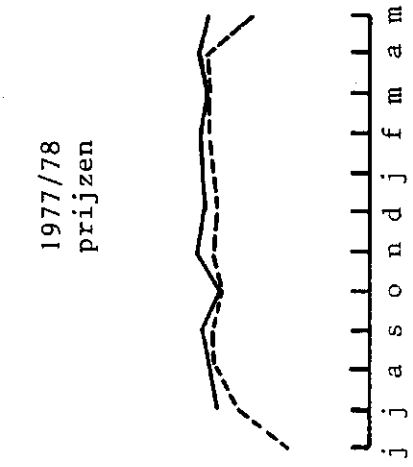
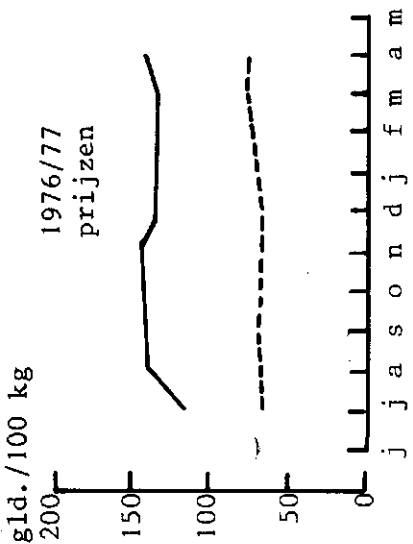
4.2.2 De uitvoer

Daar door het LEI in een afzonderlijke publikatie een marktverkenning mosselen is beschreven waarbij gedetailleerd is ingegaan op de exportproblemen, wordt in dit rapport volstaan met enkele korte algemene opmerkingen (zie ook de bijlagen 2 en 3).

Naar België

In het seizoen 1976/77 werd naar België 3,3 miljoen kg minder uitgevoerd dan in seizoen 1975/76. Tot en met augustus 1976 was het verloop vrij normaal; in september 1976 werd aanzienlijk meer dan het gemiddelde van de drie voorafgaande seizoenen uitgevoerd (grafiek 4.1). Na oktober 1976 liepen de uitvoerhoeveelheden echter

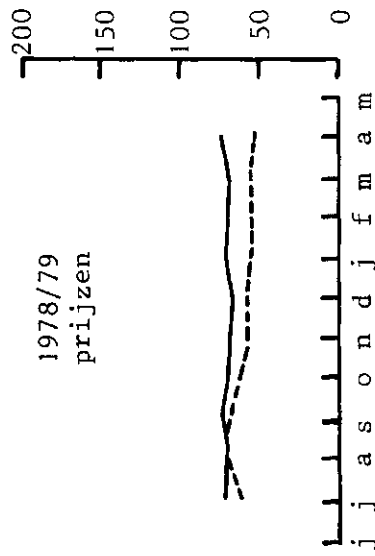
1976/77 1977/78 1978/79
 gld./100 kg
 mln. kg
 uitvoer en gemiddelde uitvoerprijs van verse consumptievruchten naar België per maand
 j j a s o n d j j f m a m

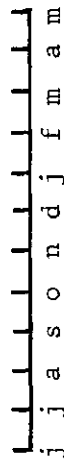
— = desbetreffend seizoen

----- = gemiddelde van drie voorafgaande seizoenen

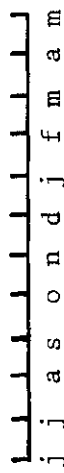
gld./100 kg

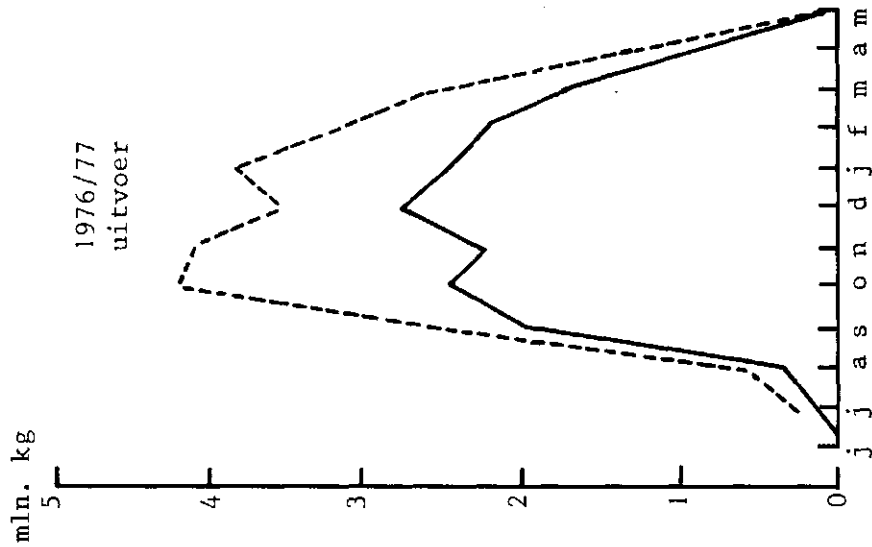
1977/78
prijzen

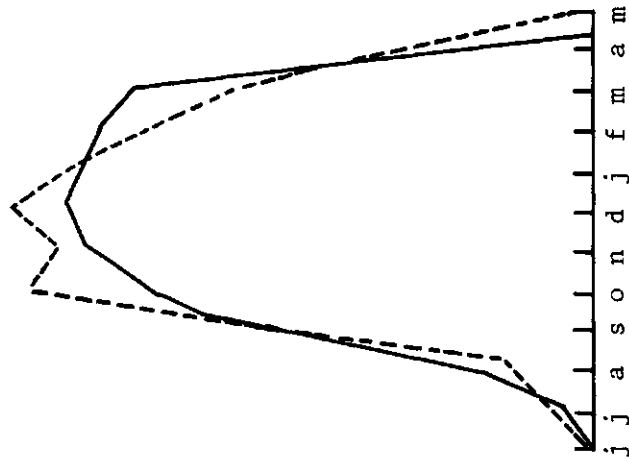
1978/79
prijzen

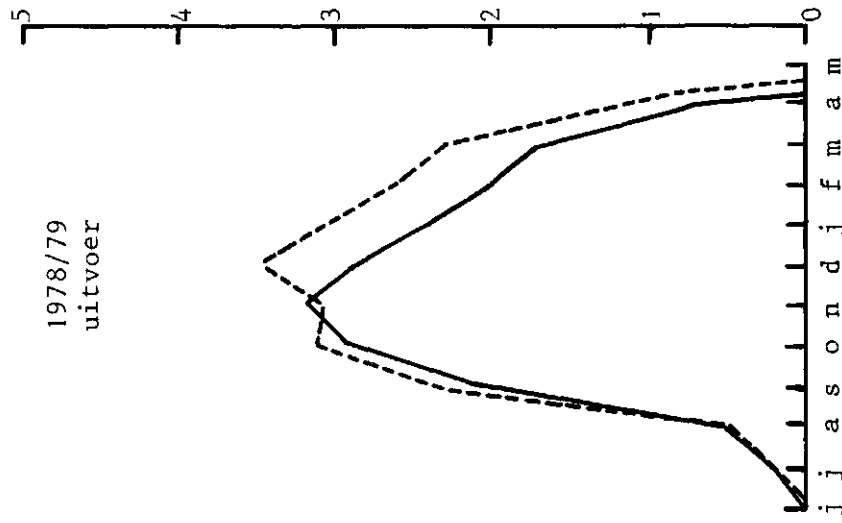
mln. kg

1977/78
uitvoer

1978/79
uitvoer

— = desbetreffend seizoen

- - - - = gemiddelde van drie voorafgaande seizoenen

aanmerkelijk terug.

De gemiddelde prijs van de export naar België lag in seizoen 1976/77 bijzonder hoog (bijna f 140,- per mosselton). De totale exportwaarde steeg ten opzichte van seizoen 1965/76 met 58% tot bijna f 29,- miljoen.

Bij een veel ruimere totale Nederlandse aanvoer in seizoen 1977/78 steeg de kwantitatieve uitvoer naar België van 20,6 tot 27,0 miljoen kg; dit is met + 31%. De gemiddelde jaarprijs lag echter aanzienlijk lager dan in het voorgaande seizoen nl. op f 104,- per m. ton. De totale exportwaarde daalde dan ook van f 28,7 miljoen in 1976/77 tot f 27,- miljoen in seizoen 1977/78.

Naar Frankrijk (grafiek 4.2)

In het seizoen 1976/77 verminderde de naar Frankrijk uitgevoerde hoeveelheid t.o.v. seizoen 1975/76 zeer aanzienlijk nl. met + 30% tot slechts 17,2 mln.kg. De gemiddelde jaarprijs lag ruim 24% hoger; vooral in de eerste maanden van dit seizoen was de gemiddelde maandprijs bijzonder hoog.

Seizoen 1977/78 laat een gedeeltelijk herstel van de uitgevoerde hoeveelheden zien, hoewel het "normale" peil bepaald nog niet is bereikt. De gemiddelde jaarprijs lag + 20% lager dan in seizoen 1976/77. De totale waarde van de uitvoer steeg van f 17,2 miljoen in 1976/77 tot f 22,9 miljoen in 1977/78.

In de grafieken 4.1 en 4.2 zijn de uitvoercijfers naar België en Frankrijk over de hierbovengenoemde seizoenen grafisch weergegeven.

4.3 De ontwikkeling van de aanvoer van consumptiemosse- len in West-Europa

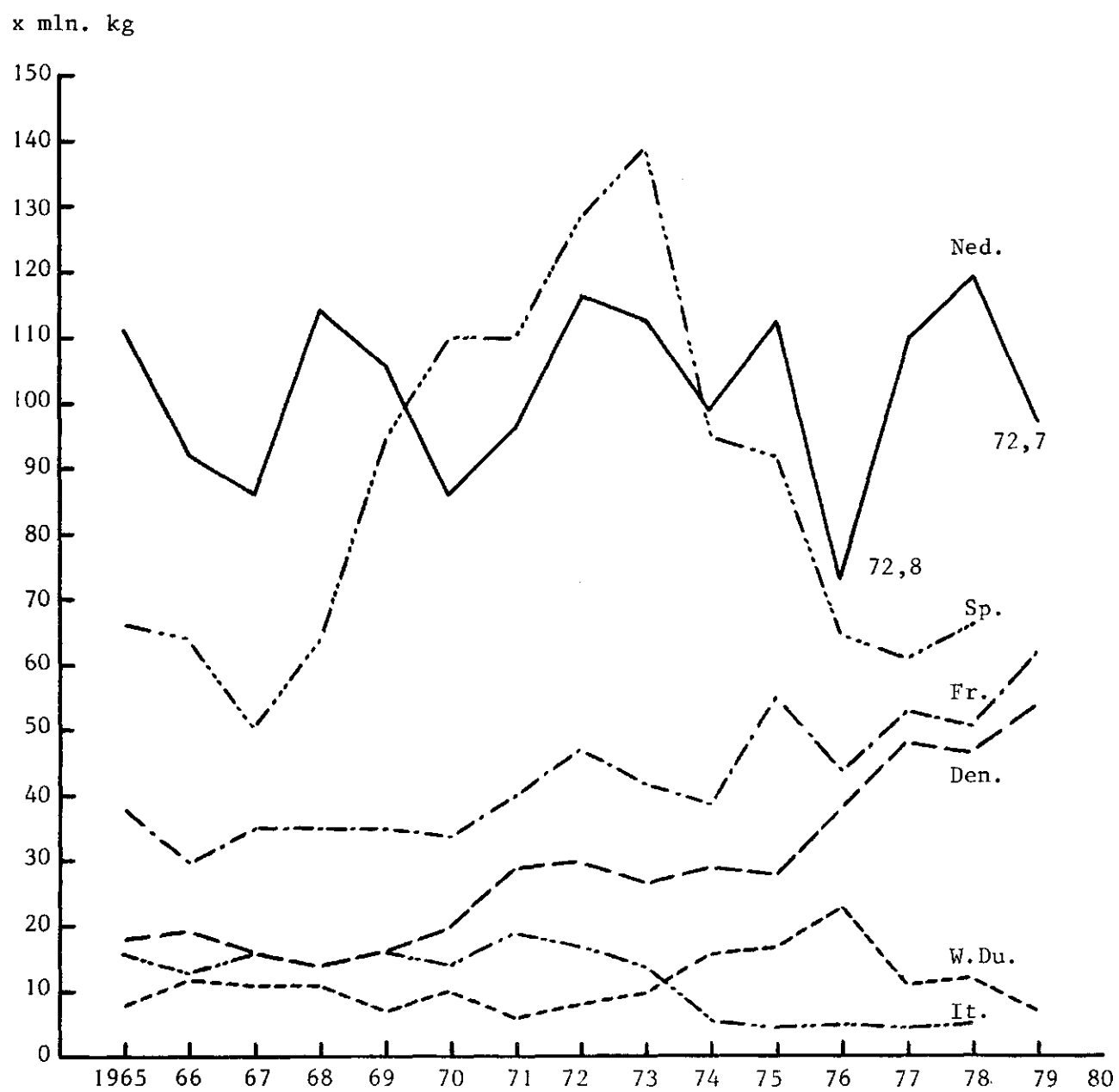
Gemiddeld over de periode 1967 t/m 1976 was het aandeel van de diverse landen in de totale West-Europese aanvoer als volgt:

Nederland	34%	Denemarken	10%
Spanje	32%	W.-Duitsland	4%
Frankrijk	14%	Overige landen	6%

De ontwikkeling van de aanvoeren in genoemde landen blijkt uit grafiek 4.3. De aanvoeren van Nederland en Spanje vertonen een vrij grillig verloop. In de jaren vóór 1970 was de aanvoer van Spanje aanmerkelijk lager dan die in Nederland, in de jaren 1970 t/m 1973 echter groter dan in Nederland. Vooral 1973 was een goed produktiejaar, doch in 1974 bleef de hoeveelheid Spaanse mosselen aanmerkelijk (ruim 30%) achter bij die in 1973, waardoor zij wederom door de Nederlandse aanvoer werd overvleugeld.

De veel geringere aanvoer van Frankrijk vertoont een regelmatig stijgende tendentie. De aanvoeren van Denemarken en West-Duitsland bewegen zich in opgaande lijn, vooral in 1979, dit in

Grafiek 4.3 De ontwikkeling van de aanvoer van consumptiemosselen in West-Europa (kalenderjaren)

tegenstelling tot de aanvoer van Italië, welke na 1971 een regelmatige teruggang laat zien, welke zich t/m 1978 voortzet.

De cijfers waaraan deze grafiek is ontleend zijn opgenomen in bijlage 10.

SUMMARY

In the season 1976/77 total production of mussels remained almost at the same level as in the season 1975/76.

In the season 1977/78 total production increased by + 42% from 89,400 metric tons in 1976/77 to 127,600 metric tons.

Of this total production 37% was delivered from the Zeeland area in 1976/77 and 25% in the season 1977/78, 63% respectively 75% was delivered from the Waddenzee area in the mentioned seasons.

The average auctions price all over the season increased from Dfl. 32.95 in 1975/76 to Dfl. 42.74 in 1976/77 (+30%) but decreased from Dfl. 42.74 in 1976/77 to Dfl. 25.34 in 1977/78 (some 40%). Price differences generally seem to be caused by fluctuations in landings.

Total gross auction-proceeds changed from Dfl. 29.4 million in 1975/76 to 27.2 in 1976/77 and 26.5 in 1977/78.

Total exports decreased from 48,800 metric tons to 38,300 metric tons in 1976/77 and increased again to 49,600 in 1977/78.

Exports to France, in former years the most important consumer's country for Dutch mussels, decreased in the season 1976/77 to 17,200 metric tons - some 30% less as compared with the season 1974/75 - but recovered somewhat in the season 1977/78 to 22,900 metric tons.

Thanks to higher prices the total value of exports rose from Dfl. 33.2 mln. in 1975/76, to Dfl. 42.4 mln. in 1976/77 and Dfl. 42.0 mln. in the season 1977/78.

The number of enterprises and ships hardly changed. At the end of 1977 80 firms which owned 85 ships were involved in the mussel-culture.

Average results per enterprise - gross receipts, net-profits, value-added per enterprise and per crewmember are stated in next table.

Average results per enterprise (x Dfl. 1.000,-)

	Groups of productioncapacity in a percentage of total/productioncapacity		
	0,5 - 0,8%	0,8 - 1,3%	1,3 - 1,8%
Gross receipts			
1971/72	113,8	173,2	235,1
1972/73	174,4	257,5	306,4
1973/74	146,1	218,7	392,2
1974/75	155,5	278,7	428,0
1975/76	190,6	407,5	475,1
1976/77	227,3	471,1	492,8
1977/78	312,5	370,6	518,5
Net profit			
1971/72	-8,3	2,3	30,1
1972/73	12,9	49,7	66,8
1973/74	14,8	56,4	156,3
1974/75	1,7	91,6	153,3
1975/76	22,4	180,1	152,3
1976/77	10,3	204,3	150,1
1977/78	88,2	104,5	199,2
Value added per enterprise			
1971/72	50,0	68,3	102,1
1972/73	78,3	120,7	143,0
1973/74	86,2	134,6	250,7
1974/75	84,2	179,2	259,5
1975/76	106,1	276,0	267,5
1976/77	98,3	306,3	262,9
1977/78	182,1	214,1	318,2
Value added per crew-member			
1971/72	18,2	22,8	31,4
1972/73	27,5	38,9	44,0
1973/74	31,3	44,9	74,8
1974/75	29,4	61,0	77,7
1975/76	38,6	89,0	78,9
1976/77	35,7	102,1	80,9
1977/78	66,2	71,4	97,9

Bijlage 1. Specificatie van aanvoer en opbrengst van consumptiemosselen, seizoenen 1969/1970 t/m 1979/80

	1969/ 1970	1970/ 1971	1971/ 1972	1972/ 1973	1973/ 1974	1974/ 1975	1975/ 1976	1976/ 1977	1977/ 1978	1978/ 1979	1979/ 1980
Aanvoer (in mln.kg)											
Totaal	88,5	75,6	118,3	156,9	101,3	103,5	89,3	89,4	127,6	103,3	82,1
Af: Fondslieferingen											
Uit Zeeland	-	1,7	7,0	11,5	5,1	0,3	0	1,8	5,4	1,6	0,5
Uit de Waddenzee	-	5,1	20,6	39,4	4,3	16,3	0,2	23,9	17,8	0,7	0,6
Verkocht	88,5	68,8	90,7	106,0	91,9	86,9	89,1	63,7	104,4	101,0	81,0
Uit Zeeland	39,7	41,2	31,1	24,2	30,2	34,2	30,9	31,3	26,9	38,3	39,9
Uit de Waddenzee	48,8	27,6	59,6	81,8	61,7	52,7	58,2	32,4	77,5	62,7	41,1
Opbrengst (in mln.gld).											
Uit Zeeland aan handel	8,9	11,2	4,8	3,7	5,4	8,8	10,2	15,6	5,9	12,8	24,3
Uit de Waddenzee aan handel	9,3	5,8	8,6	12,4	12,1	11,8	19,2	11,6	20,6	27,7	26,7
Totaal aan handel	18,2	17,0	13,4	16,1	17,5	20,7	29,4	27,2	26,5	40,5	51,0
Gemiddelde prijs (gld per 100 kg)											
Uit Zeeland aan handel	22,43	27,30	15,40	15,25	18,06	25,80	33,08	49,90	21,91	33,58	60,59
Uit de Waddenzee aan handel	19,11	21,10	14,46	15,15	19,54	22,57	32,88	35,81	26,53	44,15	64,82
Totaal aan handel	20,59	24,80	14,78	15,17	19,05	23,84	32,95	42,74	25,34	40,15	62,74

Bijlage 2. Absolute cijfers aanvoer, invoer en uitvoer
seizoenen 1951/52 t/m 1979/80

Seizoen	Aanvoer	Invoer	Uitvoer		Uitvoer naar				Aanvoer
	mln. kg 1)	mln. kg.	mln. kg.	mln. gld.	Frankrijk		België		verkocht aan handel mln.gld.
					mln. kg	mln. gld.	mln. kg	mln. gld.	
1951/52	51,7	-	41,8	7,3	20,5	4,0	21,3	3,3	4,9
1952/53	46,8	-	35,1	5,7	15,0	2,6	19,9	3,1	4,7
1953/54	58,5	-	46,5	8,0	23,7	4,3	22,7	3,6	6,0
1954/55	62,6	0,2	49,4	8,7	26,6	5,0	22,8	3,7	6,6
1955/56	48,4	6,2	43,0	9,8	24,2	5,8	18,7	4,0	5,7
1956/57	59,7	8,4	49,9	10,8	27,6	6,1	22,2	4,6	7,0
1957/58	56,4	0,0	39,8	7,7	17,9	3,4	21,9	4,3	6,7
1958/59	56,4	12,5	49,3	10,2	28,6	6,0	20,7	4,1	6,3
1959/60	61,8	15,5	54,5	11,3	32,9	7,0	21,5	4,3	6,8
1960/61	73,5	9,0	59,0	11,8	35,6	7,2	23,1	4,5	8,6
1961/62	80,7	5,9	61,0	13,6	37,2	8,5	23,5	5,0	9,7
1962/63	65,9	5,3	48,8	11,0	28,5	6,6	19,4	4,2	7,8
1963/64	103,3	0,2	68,7	15,3	42,6	9,6	25,1	5,5	12,0
1964/65	93,6	5,2	69,3	15,9	42,9	9,9	25,2	5,7	11,3
1965/66	93,6	10,0	61,4	14,2	36,6	8,6	23,8	5,4	11,3
1966/67	81,5	10,1	59,4	15,1	36,0	9,2	22,6	5,7	9,9
1967/68	78,7	13,4	54,6	16,8	33,0	10,2	21,0	6,4	13,0
1968/69	107,6	2,8	63,7	19,8	38,8	11,8	24,3	7,9	14,1
1969/70	88,5	2,7	53,5	20,8	32,8	12,6	20,0	7,8	18,2
1970/71	75,6 (6,8)	7,8	46,1	21,4	27,7	10,8	17,7	10,2	17,0
1971/72	118,3 (27,6)	0,2	58,1	21,4	36,5	11,2	20,6	9,8	13,4
1972/73	156,9 (50,9)	0,0	62,9	24,5	38,9	12,9	23,3	11,2	16,1
1973/74	101,3 (9,4)	1,0	44,6	21,5	25,4	10,1	18,7	11,1	17,5
1974/75	103,5 (16,6)	7,0	51,5	30,3	28,6	13,6	22,4	16,3	20,7
1975/76	89,3 (0,2)	8,8	48,8	33,2	24,4	14,2	23,8	18,4	29,4
1976/77	89,4 (25,7)	17,0	38,3	42,4	17,2	12,9	20,6	28,7	27,2
1977/78	127,6 (23,2)	6,7	49,6	42,0	22,9	13,5	25,7	27,0	26,5
1978/79	103,3 (2,3)	0,1	45,8	44,4	18,4	12,9	26,8	30,4	40,5
1979/80	82,1 (1,1)	1,9	36,7	54,6	10,6	9,9	24,3	41,9	51,0

Bron: PVV, CBS - Dir. v.d. Visserijen

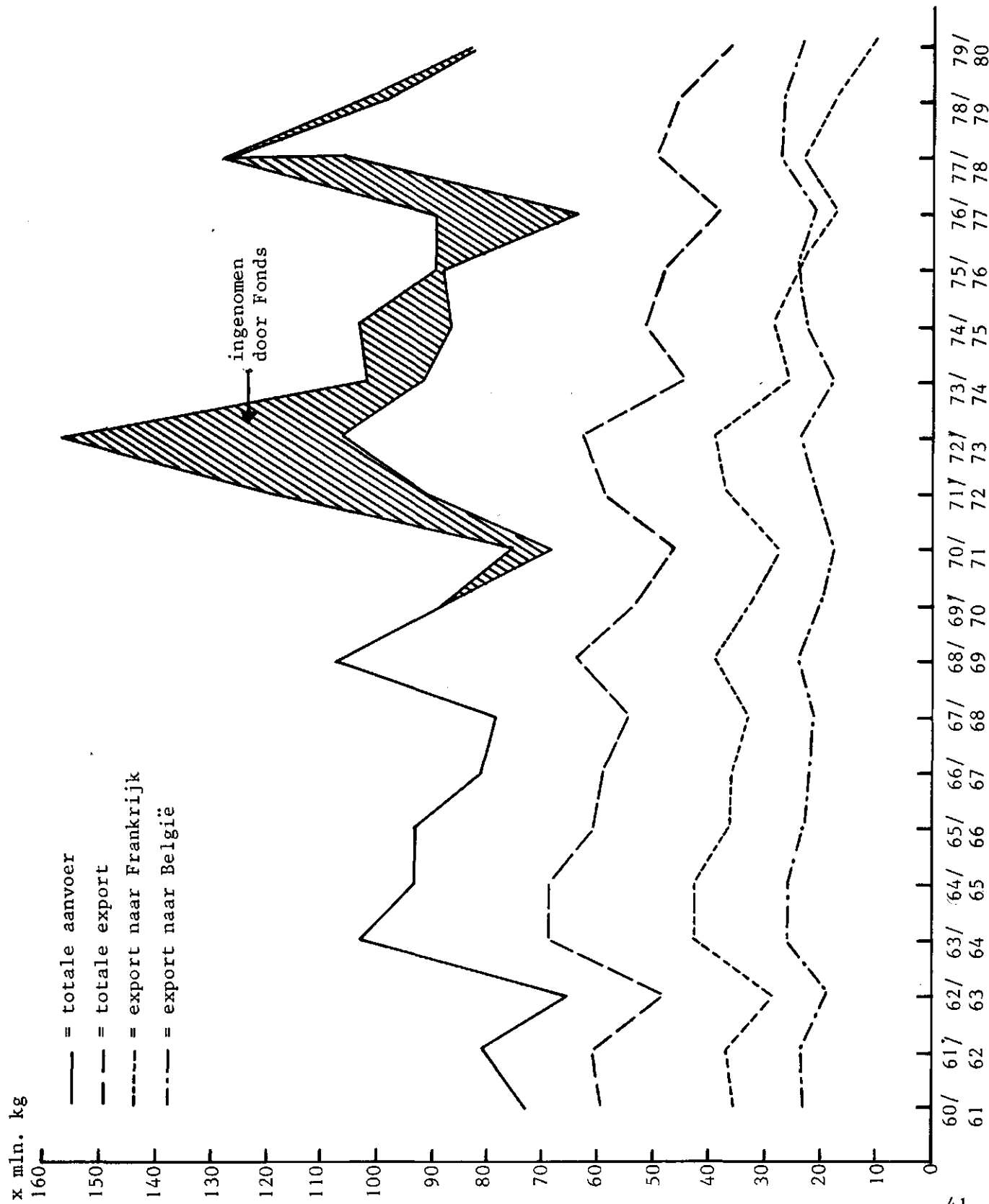
1) Tussen haakjes: waarvan geleverd in het "Fonds".

Bijlage 3. Procentuele gegevens en gemiddelde prijzen van de uitvoer van verse mosselen, seizoenen 1951/52 t/m 1979/80

Seizoen	Hoeveelheden			Waarden		Gemiddelde	
	Totale uitvoer in % van uitvoer	Uitvoer naar Frankrijk in % tot. uitvoer	Uitvoer naar België in % tot. uitvoer	Export waarde naar Frankrijk in % tot. exp. waarde	Export waarde naar België	in gld./m.t. Fran-	België krijk
1951/52	81	49	51	55	45	19,51	15,49
1952/53	75	43	52	46	54	17,33	15,58
1953/54	79	51	49	52	43	18,14	15,86
1954/55	79	54	46	52	43	18,80	16,23
1955/56	89	56	43	59	41	23,97	21,39
1956/57	84	55	44	56	43	22,10	20,72
1957/58	71	45	55	44	56	18,99	19,63
1958/59	87	58	42	59	40	20,98	19,81
1959/60	88	60	39	62	38	21,28	20,00
1960/61	80	60	39	61	38	20,23	19,48
1961/62	76	61	39	62	37	22,85	21,28
1962/63	74	58	40	60	38	23,16	21,65
1963/64	67	62	37	63	36	22,54	21,91
1964/65	74	62	36	52	36	23,08	22,62
1965/66	66	60	39	61	38	23,50	22,69
1966/67	73	61	38	61	38	25,56	25,22
1967/68	69	60	38	61	38	30,90	30,48
1968/69	59	61	38	60	40	30,41	32,51
1969/70	60	61	37	61	38	38,41	39,00
1970/71	67	60	38	50	48	38,99	57,63
1971/72	64	63	35	52	46	30,68	47,57
1972/73	59	62	37	50	46	33,16	48,07
1973/74	49	57	42	47	52	39,79	59,25
1974/75	53	56	43	41	54	47,43	73,14
1975/76	55	50	49	43	55	58,19	77,42
1976/77	43	45	54	30	68	75,16	139,50
1977/78	39	46	52	32	64	60,00	104,00
1978/79	44	40	59	29	68	70,53	113,39
1979/80	45	29	66	18	77	93,01	172,56

Bijlage 4 De aanvoer en export van verse mosselen (hoeveelheden)

42 Bijlage 5. Aantal vergunninghouders in de mosselcultuur, naar vestigingsplaats; seizoenen 1970/71 t/m 1977/78

	1970/	1971/	1972/	1973/	1974/	1975/	1976/	1977/	1977/
	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	
Gevestigd in :									
Yerseke	66	59	59	50	46	46	45	44	
Bruinisse	48	44	44	31	27	27	27	26	
Zierikzee	9	9	9	9	9	9	9	9	
Tholen	5	5	5	3	2	2	2	2	
Overig Zeeland	6	4	3	2	2	2	2	2	
	<u>134</u>	<u>121</u>	<u>120</u>	<u>95</u>	<u>86</u>	<u>86</u>	<u>85</u>	<u>83</u>	
Totaal Zeeland									
-Harlingen	6	6	4	4	4	4	3	3	
Wieringen	5	5	5	4	5	5	5	5	
	<u>11</u>	<u>11</u>	<u>9</u>	<u>8</u>	<u>9</u>	<u>9</u>	<u>8</u>	<u>8</u>	
Totaal Noord-Nederland									
	<u>145</u>	<u>132</u>	<u>129</u>	<u>103</u>	<u>95</u>	<u>95</u>	<u>93</u>	<u>91</u>	
Totaal Nederland									

Bron: Produktschap voor Vis en Visprodukten.

Bijlage 6. Aantal bedrijven (economische eenheden) in de mosselcultuur, seizoenen 1970/71 t/m 1977/78

	1970/ 1971	1971/ 1972	1972/ 1973	1973/ 1974	1974/ 1975	1975/ 1976	1976/ 1977	1977/ 1978
Aantal vergunninghouders	145	132	129	103	95	95	93	91
Aantal bedrijven (econ. eenheden)	96	92	91	83	80	80	80	81
Aantal bedrijven met mosselcultuur als hoofdbedrijf	96	92	91	83	80	80	80	81
Waarvan gevestigd in Zeeland	89	86	85	77	75	74	74	75
Waarvan gevestigd in Noord-Nederland	7	6	6	6	5	6	6	6
Aantal bedrijven (mosselcultuur hoofd- bedrijf) met een produktiecapaciteit 1) van:								
0 - 0,3%	4	3	1	3	2	1	-	-
0,3 - 0,5%	10	12	9	7	5	4	3	3
0,5 - 0,8%	13	12	16	14	15	16	16	15
0,8 - 1,3%	49	43	39	33	35	30	27	26
1,3 - 1,8%	13	16	19	18	14	19	25	27
meer dan 1,8%	7	6	7	8	9	10	9	10

1) In procenten van de totale produktiecapaciteit (berekend op basis van de leveringen in de voorgaande vier seizoenen).

Bron: Produktschap voor Vis en Visprodukten; LEI.

Bijlage 7. Het aantal mosselkwekerijen 1) per groep en per thuishaven
 seizoenen 1976/77 en 1977/78
 (alleen voor zover mosselkwekerij hoofdbedrijf)

1976/77

Groep 2)	BRU	HON	TH	ZZ	YE	TOTAAL Zeeland	WR	HA	TOTAAL
0 - 0,3%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0,3 - 0,5%	1	-	-	-	1	2	1	-	3
0,5 - 0,8%	7(3)	2	-	-	5(5)	14(8)	2	-	16(8)
0,8 - 1,3%	10(8)	-	2(1)	2(2)	10(3)	24(14)	1	2	27(14)
1,3 - 1,8%	6(1)	-	-	6(2)	13(5)	25(8)	-	-	25(8)
meer dan 1,8%	-	-	-	1	8	9	-	-	9
Totaal	24(12)	2	2(1)	9(4)	37(13)	74(30)	4	2	80(30)

1977/78

Groep 2)	BRU	HON	TH	ZZ	YE	TOTAAL Zeeland	WR	HA	TOTAAL
0 - 0,3%	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0,3 - 0,5%	-	1	-	-	1	2	1	-	3
0,5 - 0,8%	6(4)	1	-	-	6(4)	13(8)	2	-	15(8)
0,8 - 1,3%	10(7)	-	2(1)	2(2)	9(4)	23(14)	1	2	26(14)
1,3 - 1,8%	7(2)	-	-	6(2)	14(4)	27(8)	-	-	27(8)
meer dan 1,8%	1	-	-	1	8	10	-	-	10
Totaal	24(13)	2	2(1)	9(4)	38(12)	75(30)	4	2	81(30)

- 1) Aantal bedrijven in de zin van economische eenheden (....)= steekproef.
- 2) Productiecapaciteit in procenten van de totale productiecapaciteit, berekend op basis van leveringen in de voorafgaande vier seizoenen.

Bron:Produktschap voor Vis en Visprodukten; LEI.

De bedrijfsopbrengsten en -kosten zijn sinds 1971/72 gebaseerd op de gegevens van de fiscale boekhouding van de bedrijven en berekend zoals hieronder is aangegeven. Hierbij dient rekening te worden gehouden met het feit, dat bij de bedrijfseconomische boekhouding van het LEI vóór 1971/72 opbrengsten en kosten, die betrekking hadden op nevenwerkzaamheden zijn geëlimineerd, zodat de daar vermelde bedragen alleen de aan het mosselkwekersbedrijf toe te rekenen groot-heden betroffen. Met ingang van seizoen 1971/72 zijn de opbrengsten en kosten van eventuele nevenactiviteiten in de bedragen begrepen. De betekenis van deze nevenwerkzaamheden was in het algemeen vrij gering.

1. Bedrijfsopbrengsten

a. Bruto-opbrengst mosselen

Dit betreft de opbrengsten van de door de kwekers in het desbetreffende seizoen via de veiling verkochte mosselen. Deze opbrengst omvat eveneens de verkopen van mosselzaad resp. mosselen door sommige kwekers aan andere kwekers. Deze opbrengsten vormen slechts een klein gedeelte van de totale bedrijfsopbrengsten en kwamen slechts incidenteel voor.

b. Overige opbrengsten

Deze post omvat de ontvangsten aan visloon, vracht- en vaarloon enz. Deze opbrengsten zijn bij de (fiscale) opbrengsten niet geëlimineerd omdat anderzijds ook niet de hiervoor gemaakte kosten konden worden afgezonderd. Eventueel ontvangen rente is eveneens onder deze post opgenomen. De post "vaarloon" en/of "visloon" kwam slechts incidenteel voor.

2. Motorbrandstoffen en smeermiddelen

Deze post omvat de kosten voor gas- en smeerolie in het desbetreffende seizoen.

3. Dekbehoeften

De kosten voor dekbehoeften omvatten de uitgaven voor verwarming en verlichting, de aanschaf van rieken, bezems e.d., voor zover deze afzonderlijk waren vermeld en de kosten voor navigatiemiddelen (voornamelijk afschrijving op echoloden en radar).

De soms in de fiscale boekhoudingen afzonderlijk voorkomende post "scheepsbenodigheden" is eveneens hieronder opgenomen.

4. Haven-, sluis- en bruggelden

Deze post omvat de uitgaven voor havengelden en de uitgaven verband houdend met het passeren van bruggen en sluizen gedurende de vaart naar en van de Waddenzee.

5. Onderhoud en reparatie casco en motor

Bij de fiscale cijfers zijn de opgegeven uitgaven per boekjaar (of kalenderjaar)aangehouden. De kosten per bedrijf, waarin tevens opgenomen die voor lieren, losinstallaties e.d., lopen vrij sterk uiteen, ook binnen een zelfde groep. Dit wordt mogelijk veroorzaakt door het feit dat op verschillende vaartuigen de werkzaamheden ten dele door de bemanning zelf worden uitgevoerd; anderzijds kunnen ook schadegevallen deze post aanmerkelijk beïnvloeden.

Bij de fiscale gegevens zijn de onderhoudskosten voor casco en motor niet afzonderlijk vast te stellen.

6. Verzekering vaartuig

Deze kosten, bestaande uit de gemiddelde verzekeringspremie per jaar, vertonen een vrij grote spreiding. Mogelijk waren verschillende vaartuigen enigermate onderverzekerd. Ook het verzekerde risico zal niet bij alle vaartuigen gelijk zijn.

7. Afschrijving op casco en motor

Op casco en motor is afgeschreven op basis van de vervangingsnieuwwaarde. Deze waarde is berekend aan de hand van de bruto-inhoud van de casco's en het motorvermogen.

Volgens de gegevens waarover het LEI beschikt, mede ontleend aan opgave van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat, was deze vervangingsnieuwwaarde:

	1970/ 1971	1971/ 1972	1972/ 1973	1973/ 1974	1974/ 1975	1975/ 1976
Voor het casco - per BRT	2836	3219	3535	4015	1)	1)
Voor de motor - per pk:						
- langzaamlopers	675	766	845	955	588	698
- snellopers	450	511	560	635	392	

Van de vervangingswaarde werd afgeschreven:

Casco: In het eerste jaar 6%, daarna t/m 25e jaar, elk jaar 0,18% minder. Voor casco's ouder dan 25 jaar bedroeg de afschrijving 1,68% van de vervangingswaarde.

Motor: In het eerste jaar 10,15%; daarna t/m het 15e jaar elk jaar 0,5% minder. Voor motoren ouder dan 15 jaar bedroeg de jaarafschrijving 3,15% van de vervangingswaarde.

8. Rente over het in het vaartuig geïnvesteerde vermogen

Deze rente: 7,6% in 1973/74, 7,7% in 1974/75 en 7,2% in 1975/76 1) is berekend over de boekwaarde op basis van de vervangingsnieuwwaarde van de casco en motor binnen de economische levensduur (casco's 25 jaar, motoren 15 jaar) en over 4% voor casco's en 0,25% voor motoren van die waarde daarna.

9. Arbeidsloon

De aangewende arbeid betreft voornamelijk onbetaalde arbeid van eigenaren en familie. Voor een juiste beoordeling van de resultaten dient echter voor alle arbeid een beloning in de kosten te worden opgenomen. Bij de bedrijfseconomische boekhoudingen vóór 1971/72 was dit mogelijk op basis van een gedetailleerde tijdschrijving en gegevens t.a.v. het loonniveau van betaalde arbeidskrachten.

1)	Casco		Motor	Rente geïnvesteerd vermogen
	t/m 60 BRT	meer dan 60 BRT		
1974/75	8.852	331.240 + 3331 x BRT		7,7 %
1975/76	10.512	393.348 + 3956 x BRT	698 per pk	7,2 %
1976/77	11.047	413.396 + 4157 x BRT	733 per pk	7,3 %
1977/78	11.378	425.798 + 4282 x BRT	755 per pk	6,6 %

Met ingang van seizoen 1971/72 (fiscale basis) is bij de deelnemers geïnfomeerd naar het aantal personen dat als regel aan boord is. Dit aantal personen (eigen + vreemd personeel) vermenigvuldigd met een op basis van praktijkgegevens berekend gemiddeld jaarloon - inclusief sociale voorzieningen - leverde de totale loonpost op.

De gemiddelde beloning van betaalde arbeidskrachten - inclusief sociale voorzieningen - kon op basis van een aantal praktijkgegevens worden berekend op:

voor seizoen 1973/74	f 394,30 bruto per week
voor seizoen 1974/75	f 435,00 bruto per week
voor seizoen 1975/76	f 470,00 bruto per week
voor seizoen 1976/77	f 495,00 bruto per week
voor seizoen 1977/78	f 535,00 bruto per week

Uitdrukkelijk zij hier vermeld dat de waardering van de post arbeidsloon niet berust op een gedetailleerde tijdschrijving doch (slechts) op een geschatte gemiddelde bemanning.

10. Proviand, reisgeld bemanning en diversen

Bij de fiscale gegevens zijn deze kostenfactoren veelal niet afzonderlijk bekend. Opgenomen zijn hier de kosten voor reizen over land naar en van de Waddenzee en de kosten voor proviand, bedrijfskleding, e.d., voor zover zij afzonderlijk bekend waren.

Voor de berekening van de toegevoegde waarde is het gedeelte "proviand" geschat op ± 50%.

11. Kosten van percelen

Deze post omvat de voor de percelen betaalde pacht. De kosten voor bakens en zout kwamen slechts in enkele gevallen afzonderlijk voor en zullen voor het merendeel van de bedrijven zijn begrepen onder "algemene kosten".

12. Afleveringskosten

Deze kosten omvatten de heffingen t.b.v. het Produktschap en Visserijschap, Propagandafonds, Mosselkwekersfonds (onder aftrek van de terugontvangen bedragen) alsmede, wanneer afzonderlijk opgegeven, de loskosten.

13. Aankoop mosselen(zaad)

Deze post kwam bij de bedrijven in grote variatie voor.

14. Diensten van derden

De post "diensten van derden" kwam slechts bij enkele bedrijven afzonderlijk voor en betrof in die gevallen betaald vracht- en vaarloon. Bij een grote variatie waren hiermede soms forse bedragen gemoeid.

15. Rente mosselvoorraad

Uit vroegere berekeningen is gebleken dat ongeveer de helft van de vaartuig- en personeelskosten wordt gemaakt zonder dat daar direct een opbrengst tegenover staat. Deze kosten, vermeerderd met de kosten van percelen, van aankopen van mosselzaad en halfwasmosselen en de helft van de algemene kosten, kunnen redelijkerwijs worden beschouwd als zijnde op een bepaald moment geïnvesteerd in de mosselvoorraad. Met een tweejarige kweekduur als uitgangspunt is de gemiddelde investering (globaal) de helft van tweemaal het per seizoen geïnvesteerde bedrag, d.i. dus de investering per seizoen.

Over dit bedrag is de rente berekend (7,6% in 1973/74, 7,7% in 1974/75, 7,2% in 1975/76, 7,3% in 1976/77 en 6,6% in 1977/78).

16. Algemene kosten

De algemene kosten omvatten o.m. administratiekosten, telefoonkosten, contributies en abonnementen, kosten voor zakenreizen, kosten van loodsen, schuren e.d., bank- en rentekosten, alsmede eventuele autokosten (onder aftrek van fiscaal privé-gedeelte). Voor afschrijving op een auto is een geschat gedeelte voor het bedrijf opgenomen.

Bijlage 9. Aanvoer, invoer en uitvoer; kalenderjaargegevens 1970 t/m 1979

	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979
Aanvoer van mosselen										
(verkocht voor menselijke consumptie)										
x 1000 kg	74750	83178	101071	98275	85842	97501	63748	95068	103030	84708
x 1000 gld.	20182	12718	15118	17714	19979	28466	19263	24887	37059	50110
Gemiddelde prijs ct/kg	27	15	15	18	23	29	46	26	36	60
Invoer van mosselen (incl. mosselzaad)										
Totaal x 1000 kg	7012	1436	14	213	5987	6212	19262	2840	463	1080
x 1000 gld.	1300	310	8	39	1067	1252	5541	905	125	665
waarvan:										
uit W.-Duitsland x 1000 kg	5087	297	2	212	5951	6142	16657	2281	414	440
uit Denemarken x 1000 kg	1572	660	-	-	36	-	1164	-	-	407
uit Ierland x 1000 kg	.	437	-	-	-	-	173	289	23	-
uit Engeland x 1000 kg	.	.	-	-	-	-	1268	-	-	43
Uitvoer van mosselen										
Totaal x 1000 kg	47888	50532	64722	49740	48548	54216	40168	44522	46538	43496
x 1000 mln.gld.	23,2	19,2	24,5	21,7	27,4	34,1	40,8	39,7	40,6	56,9
waarvan:										
naar Frankrijk x 1000 kg	29482	30489	39809	31048	26303	28956	18656	19508	22071	13150
naar België x 1000 kg	17762	19283	23962	18164	21780	24625	20941	24449	23313	28890
naar W.-Duitsland x 1000 kg	528	742	971	455	375	397	486	333	405	1237

Bron: PVV, CBS, Directie van de Visserijen.

Bijlage 10. De aanvoer van consumptiemosselen in West-Europa x mln.kg (kalenderjaren)

	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979
Nederland 1)	110,5	92,4	85,6	113,6	105,9	86,0	95,7	116,2	113,0	98,7	112,1	73,3	109,3	118,5	97,4
Spanje 2)	66,3	64,4	50,5	68,6	93,7	109,7	109,7	127,6	138,6	95,4	92,0	65,4	61,2	65,8	.
Frankrijk 2)	37,5	30,3	35,2	35,2	34,5	33,5	39,8	47,1	41,6	38,8	54,9	44,3	53,1	50,5	61,9
Italië	16,0	12,9	16,1	14,0	15,6	14,3	19,0	16,9	13,9	5,9	4,5	5,1	4,5	4,8	.
Denemarken	18,3	19,2	16,4	14,4	16,3	20,1	28,9	30,4	27,0	28,7	27,8	37,9	47,6	46,8	53,5 3)
West-Duitsland	7,6	11,5	11,3	11,4	6,7	9,6	5,6	8,1	10,4	15,9	17,0	22,7	11,2	11,8	7,0 3)
Engeland						5,3	4,4	4,2	4,3	5,6	6,2	6,7	10,5	6,3	4,7
Schotland	4,6	5,4	6,6	7,1	7,0	0,2	0,3	0,5	0,6	0,6	0,7	0,8	0,9	0,9	.
Ierland						3,5	4,6	5,2	3,0	3,5	3,7	4,0	3,5	3,0	2,9
Overige landen						0,3	0,1	0,2	.	0,1	-	-	-	-	.
Totaal West-Europa	260,8	236,1	221,7	264,3	279,7	282,5	308,1	356,4	352,4	293,2	318,9	259,6	301,8	308,4	.

1) Vangstgewicht, in tegenstelling tot aanvoergewicht in CBS-statistieken (vangstgewicht = + 1,15% x aanvoergewicht).

2) Inclusief Middellandse Zee.

3) Schatting.

. = onbekend

Bronnen: F.A.O, I.C.E.S., Eurofish Report.